

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . 40.— franci.
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRATIA
 Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE

se primesc la adminal-
 stratie.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscriptele nu se în-
 napoiază.

Vorbirea lui Apponyi.

Arad, 13 Noemvrie 1915.

Contele Albert Apponyi este un reprezentant tipic al reacționarismului conștient de chemarea sa. Neîndoios, calitățile sale intelectuale întrec limitele diletantismului politic și trebuie să recunoaștem sugestivitatea personalității sale oratorice, care adesea face să uităm fondul trivial de simplu și mărginit al celor spuse de d-sa. Dar pe lângă aceste contele Albert Apponyi, german de baștină, ne este o veche cunoștință: împotriva legii sale s'au purtat campanii violente, cari au dus la derută optimismul incorigibil al fostului ministru de instrucție.

Cum am mai spus contele Apponyi este reprezentantul mentalității feudale maghiare, care în detrimentul progresului social, neagă din principiu dreptul de existență al politicii naționalităților în viața unui stat. Contele Apponyi susține că Ungaria nu poate urma decât politică națională maghiară și că viitorul țării se bazează exclusiv pe vitalitatea poporului maghiar.

În vorbirea recentă contele Apponyi își desfășură programul reacționar și își permite, în senz propriu, ce-i adevărat, să facă unele prorociri, cari pot să consterneze cu drept cuvânt conducătorii naționalităților din Ungaria. Contele Apponyi pretinde ca să se introducă politica națională unitară, ceea ce va să zică, se așează pe dulcele pedestal al romantismului machiavelist, uitând de jertfele ce le-au adus naționalitățile pentru țara în care trăesc, contele Apponyi se face mut și orb față cu statistica plină de elocință, și

ajunge la concluzia că Ungaria numai atunci poate fi stat fericit, dacă nu tolerează în raionul de stat decât concepția intoleranței față cu celelalte popoare.

Bineînțeles, vorbirea fanaticului dela Eberhardt, care propagă șovinismul exagerat, a stârnit în țara noastră emoție îndoită. Hiperșoviniștii și gazetele lor salută cu frenezie atitudinea nobilului conte și cum este foarte firesc „Pesti Hirlap” secondează din răspun-teri. Dar să nu uităm că

naționalitățile au ajuns la maturitatea conștiinței lor naționale și îndeosebi noi, Români, vom ști să ne păstrăm și să luptăm pentru existența noastră etnică, socială și culturală.

Domnul conte Apponyi greșește când susține că politica de stat nu se poate baza decât pe ideea națională unitară. D-sa, oratorul peregrin, ar fi putut învăța că în Europa democratică, în afară de Rusia, nici într'un stat nu se neagă principiul naționalităților. Anglia, pe care o hulim în continuu pentru că este egoistă, a introdus deja la 1624 reforma politice imperialiste pe baza căreia, chiar și Evreii, au fost socotiți de naționalitate. America, la stăruința lui Franklin a emancipat de

sub jug chiar și pe Indieni și Kaffri, iar Germania, temută și respectată, în anul recent își recunoaște greșită politica din Posen și parlamentul german aplaudă pe Bethmann-Hollweg, care promite respectarea legii naționalităților. Dar, exemplu fatal, chiar și Rusia la stăruința lui Witte și Stolypin încearcă să înfrumusețeze barbaria testamentului lui Petru cel Mare, pe care l-au interpretat sinodistii popei Ion de Kronstadt de tot altfel și permite naționalităților aflătoare sub sceptrul Romanovilor dezvoltarea aspirațiilor etnice și culturale.

Secolul XX-lea își are regulile de fier, pe cari nu le poate anihila nimic — și una, statornică, se întărește întotdeauna: principiul libertății pretinde, ca politica de stat să nu asimileze, ci să egalizeze pretențiile culturale și sociale patronându-le cu respectul puterii sale.

Contele Apponyi din punctul de vedere al politicianismului modern, poate fi calificat prin urmare ca unul, care nu poate reprezenta politică de stat și păreri sale politice nu vor întrece marginea iertătoare a fanatismului optimist

Și nu greșim, susținând că vorbirea rășboinică a contelui Apponyi nu va avea ca rezultat decât

că noi ne vedem garantat viitorul ca Români și ca Români, cari ne-am știut face datoria și cărora nu ni se poate da decât răsplată cinstită.

Dela noi din sat.

— Prinos scumpilor mei morți. —

*Erai cel mai voinic în satul nostru
 Și-acuma nu mai ai piciorul stâng
 Tu te 'ntâlnești cu fetele pe cale
 Ele grăbesc, că nu mai pot și... plâng.*

*Și plâng bătrâni, copii, tot satul plânge
 Și mame varsă lacrimi părâu...
 Ce s'a ales Ionuț, mândria mării,
 De tine și de tot norocul tău?!...*

O. Hulea.

Terțet.

*Dute stol, te du cu bine
 Colo 'n țările străine
 Unde nu-s c'aici, suspine...*

*Iar tu frunză 'ngălbenită
 Pică 'n grabă, fii strivită
 Și de stropi să fii jelită...*

*Dar revino stol drag iară
 Cu-alt frunziș la primăvară —
 Și ne-aduceți pace 'n țară...*

Livia Rebreanu.

Părintele Șpachta.

De Dr. Ioan Urban Jarnik.

Dând cu ochii de numele din titlul articolului, stimații cetitori își vor fi aducând aminte cum că nu pentru cea dintâi dată au citit acest nume care la dreptul vorbind nu prea aduce a cuvânt românesc. Puțin folosește dacă, lipsind în tipografie de bună seamă semnul ceh pentru sunetul românesc „S”, m'am văzut silit să-i dau o înfățișare în câțva românească. Dară ce are a face numele, numai simțemintele să fie atari, ca să fie pe placul celor de, viță română, atunci bărbatul care se însufletește de ele, de sigur se poate măguli cu nădejdea de a fi pus în rândul aceloră cărora cu drept cuvânt li se dă numele de filoromâni.

Dacă cumva tot s'ar găsi d'acei din memoria cărora s'ar fi șters numele acesta, să-mi dea voie de a cita aici articolul meu „Cum de învățăm câteodată limbi străine” în numărul 145 al Românului din 5 (18) Iulie 1915.

Pasă-mi-te acolo am povestit cum bărbatul acesta căutând un fel de leuire în așa numita emulsiune a lui Scott, s'a lăsat ademenit de reclama alăturată, între altele și în limba română, să-și însușească unele cunoștințe temeinice cu privire la limba urmașilor lui Traian.

Din cele ce voiu spune mai la vale, se va

vedea că S. Sa n'a avut numai o tragere de inimă, ci o stăruință de fer și într'aceas vreme și un talent deosebit pentru învățarea limbilor străine. Este lucru știut că sunt oameni cari cu toate că trăiesc ani dearându în mijlocul unei populațiuni de alt neam, nu sunt în stare să-i învețe limba, pe când altora nu le trebuie decât puțină vreme făcându-se cu greu deosebirea între ei și cei de baștină.

Fie-mi iertat să mă folosesc de acest prilej să povestesc unele destul de ciudate, despre un alt prieten al meu, tot preot și el, care însă de vre-o 15 ani își doarme somnul de-veci. Pe Ioan Vachulka, așa-l chema, l'am cunoscut în seminarul de băieți „Borromaeum” din Königrätz. Cu privire la vârstă n'o fi fost mare deosebire între noi, în ce privește însă studiile, eram destul de depărtați unul de altul: când eu în anul 1866 de tristă pomenire sfârșiam clasa a cincina, dsa isprăvea cu cea a opta.

Se vede că ne simțeam atrași unul către altul de niște simpatii tainice, însă neînvinse, așa încât nu tineam seamă de treapta mai de jos a cunoștințelor mele față cu dânsul. Cu toate acestea între noi a fost cu privire la un lucru o deosebire de tot mare și iată anume care.

De unde eu, începând cu clasa a patra gimnazială, mă pusesem cu tot dinadinsul pe studiul limbei franceze și italiene va să zică a unor limbi moderne, prietenul meu Vachulka într'atâta a îndrăgit limbile moarte clasice,

„Literatură”...

Am publicat mai multe articole de fond în „Românul”, analizând poate uneori decepționat anarhia sufletească în care se găsește publicul nostru față cu manifestațiile intelectuale. Durere, de atunci, nu mi-am putut schimba atitudinea. „Românul” nostru n'a devenit mai răspândit și administrația ni se vaetă încontinuu — editorii nu fug cu pălăria în mână după scriitori, ca să-i înhame în carul unei reviste — Ardealul își trăește alături de cele mai strălucite momente de înălțare și cele mai jalnice momente de lăncerezeală — în tranșee mor României, iar în sinecure grase pipele se umplu mereu, într'un loc curg lacrimi și sânge, dar spuma oportunismului: șampania plesnește până la tavan acolo, unde între pocnetul unui dop de lichor și între un vers de Eminescu nu există decât o divergență de cuvinte...

Dela o vreme încoace devii banal în constatări și obosești cu impetuositatea văzând indolența somnolentă, cleioasă și ruginită a unor încâpăținați față cu progresul presei noastre — ai dori să se facă măciucă din condei și loviturile, ce le îndrepti cu aburii subțiri să crească în tamponade puternice... Ca să convingi sufletul cuiva despre frumusețea unui vers, idealul unei culturi, țanta unei pânze, ori rostul unei muzici, îți ajungă adesea o cunună de flori de stil, o împărechiere spirituală de cuvinte, un articolas legat cu fraze cochete, într'un buchet sentimental. Dar Doamne, de câte ori cuvintele sunt zadarnice... De câte ori urechile sunt surde și ochii sunt orbi, ca să vadă și să audă... De câte ori frumusețile ce se înșirue proaspete, ca prescurile pe altar, rămân negustate și le acopere colbul! Doamne, atâția, poate sute și mii să nasc și să duc, umplând golul dintre leagăn și sicriu cu un număr la catastiful matriculei — Doamne, atâția, poate sute și sute de mii și milioane, nu simt necesitatea de-a să cobori în biserica frumosului, de-a asculta risetul și plân-

sul Thaliei, de-a tremura de sunetul flautului lui Pan... Ori ca să nu vorbim în fraze meșteșugite: poate sute și sute de mii sunt, cari nu cunosc pe Eminescu, n'au văzut nici odată jucând pe Aristizza noastră Romanescu, nu au plâns cu arcușul lui Enescu și nu au vărsat câteva lacrimi pentru poetul, artistul, sculptorul, muzicianul, filosoful, publicistul român, care și astăzi în secolul al XX-lea își trăește epoca de dejosire și ahtieri perpetue, — și când mă gândesc, că la noi României poate numai sufletul n'are preț, îi dau toată dreptate inomosului anonim, ce-mi scrii: „Domnule Isac, nu revista și piese de teatru să ai în gând, ci bănci să fondezi și vei isbuti...” O, da. Ploaia aurului, sunetul metalului aristocrat, fișitul băncuțelor albastre, polițele palide, cupoanele ilustrate, da, da, ele sunt idealul pentru mulți, poate pentru toți. A scoate pânea din degetele rebegite ale muribundului, nu este crimă, ci este chibzuială. A „munci” o viață întreagă, ca să duci în mormânt un corp neinsuflit și a lăsa în urmă o haită de fericiți, ce benchetuesc la prohod — iată viața unui om. A sta ore întregi și a admira în tabloul tăcut al unui Grigorescu, a canta un sonet despre falnica Venetie, a te înfricoșa de mușchii lui Laokoon, pe care i-a tăiat din marmură delta unui Leonardo da Vinci — a plânge cu poporul din „Ovidiul” lui Alecsandri, — încape în rostul unei vieți? Dar viața pentru ce s'a făcut, nu ca să șicanezi chelnărul insistând porția de canibal, nenumărate halbe de bere, zeci de litri de vin? Dar viața nu are numai un rost: să te naști, să te căsătorești, să ai copii, să ai bani în bancă, să-ți porți nevasta la bal — să înveți toate danțurile, dela cake-wolkul indian până la two-vo-steep-ul canadian ori marocian, dar să uiți pe Ileana Cosinzeana, care aștepta la horă pe Făt-Frumos? Dar ce este viața? Un lung prilej pentru durere? Aș, un lung prilej pentru cartofori de a aștepta zorii zilei în cafenele — un lung prilej pentru politicieni de-a uita datorile lor — un lung prilej pentru oportunismul tâlhăresc, care a nimicit, a industrializat, a pângărit cugetarea și simțirea omenească, a găuit mișelește romanticismul, ca să-l înlocuiască c'un ideal putred: americanismul...

Odinioară și poate nu de mult, părinții și bunicii noștri erau ridiculizați pentru că purtau crinolină și afectau suferințele vieții. Odinioară carul albastru, care purta bunica noastră la cununii și înmormântări, se trivializa cu un zimbet ștregăresc... O, romanticii — o, romantioșii, — o, ridiculii. Le spuneam, dar spuneți, astăzi, în epoca electricului și a avioanelor, nu suntem mai ridicoli noi, cu gusturile noastre, cu acoperimintele, cu manile noastre? Nu este ridicolă

femea de modă, care-și poartă sufletul strâns în corset și fusta i-se sfârșește la genunchi? Nu este ridicol bărbatul, care declamează cultură și progres, ferească Dumnezeu să mănecă cu cuțitul prăjitura, căci ar tăia în bon-ton — dar dacă l-ai întreba, unde-și ține sufletul, și-ar răspunde rușinat: nu sunt mitocan ca să port suflet! Eu port ciasornic cu lanț de amalgam și port joben!... Și nu este ridicolă lumea întreagă? Lumea modernă, lumea mare, lumea nouă? Lumea cu lozinci, lumea morală, lumea elegantă, lumea civilizată? Ce este lumea? Priviți în ea și veți vedea... Aduceți-vă aminte de povestea turmei de oi, pe care o duce nuelușa unui păstor iscusit... Da, nuelușa te duce pe tine lume, oaie prostută, care-ți pui pene de curcan, ca să te laude corbul...

Dela o vreme încoace devii banal în constatări și obosești cu impetuositatea. Straița plină de nestemate, ai arunca-o de pe umeri, de ce ți-a dat-o zeul Thoth? Ce rost are să te gândești la stele, când o Franzelă umflată cu unt și caviar îți suride din vitrina unei băcănii?... Ce rost are să-ți ruinezi tineretele învărtind foliantele prăfuite, când cucoanele pretind să le învărți pe dânsele?... Ce rost are să cauți piatra înțelepciunii, când briliantul cămătarului îți strălucește în razele de soare?... Ce rost are să cauți cuvinte frumoase pentru viața urită, hădă de tot, ca o cerșetoare leproasă — ce rost are să pui pe pânză culorile sufletului tău și să-ți instruni durerea și bucuria?... Nu, n'are nici un rost să trăiești cu sufletul.

Cum spunea anonimul?

— Nu ziare și reviste să porți în gând, ci bănci să fondezi. Adio stele, adio lună, adio codru. Și vino cupon, să te tai și să te sărut! Evoo! Băete o halbă de bere și închide fereastra berării ca să nu mai vad stelele!

Emil Isac.

CONSILIU DE COROANĂ ÎN BUCUREȘTI. Ziarele străine primesc, din București, informația, că ședința parlamentului român, care va avea loc în 28 Noemvrie, îi va premerge un consiliu de coroană. Pe lângă membrii cabinetului vor mai lua parte la acest consiliu și foștii șefi de guvern d-nii Rosetti, Carp și Maiorescu, apoi opoziționali Marghiloman, Take Ionescu și Filipescu.

Ministrul președinte Brătianu va face în parlament un expozeu al situației externe, va pune chestia de încredere și va ajurna apoi ședințele Camerii.

cea grecească și latină, încât toată lumea se mira de procopseala lui. Nu se mulțumea cu cele ce se cetea și talmăcea în școală, ci căuta să-și procure fel de fel de autori clasici ca să-i studieze cât se poate de temeinic. Trășându-se, ca și mine, și dsa, de părinți săraci, cu greu va fi putut să-și potolească setea după carte latină și greacă, de nu i se îmbia prilejul să capete d'al de astea cu imbel... e fără să-l fi costat un gologan.

Pasă-mi-te seminarul acesta cu toate că s'a înființat de curând, avu parte să capete ca moștenire nu mai știu a cui, o bibliotecă foarte bogată, care între altele cuprindea tocmai ne niște autori clasici din cei mai de seamă. Avea deci prietenul meu de unde să împrumute și lucrul acesta a fost cu atât mai ușor, deoarece el însuși a fost pus de mai marii săi la postul de bibliotecar. Tin minte tare bine, că de câteori se întâlnea cu mine, mă întreba ce mai fac în limba lui Omer și Sofocle. Sunt convins c'ar fi fost în stare să steie la vorbă cu un Grec din vremile lui Socrate sau Herodot, eu însă ce biet știam eu din niște limbi, pentru cari nu simțeam niște simpatii în cale afară de mari?

Toată lumea era de părere cumcă un tânăr cu niște cunoștinți atât de temeinice își va alege limbile clasice drept specialitate, și atunci de bună seamă ar fi devenit și dsa în anul 1882 profesor la universitatea cehă din Praga. În loc să facă așa, s'a apucat de studiul teologiei și anume la Praga și isprăvind cei patru ani de studiu s'a dus la țară unde în

sfârșit deveni paroh, murind înainte de vreme.

După cum îl cunoșteam, era unul din acei tineri idealisti, cari îmbrățișează cariera duhovnicească simțindu-se atrași de dorința neînvinsă să folosească poporului ca conducătorii sufletești ai lui și nu se poate tăgădui cumcă într'adevăr un preot din cei cari după zisa celor din Macedonia sunt niște „oameni a calil'ei” poate să facă mai mult bine decât ori și care alt fruntaș din comunele cu pricina. Și Vachulka al meu, cu care am rămas în contact și mai târziu, scriindu-ne unul altuia și din vreme în vreme întâlnindu-ne ori la mine în Praga, ori la dânsul, a fost un atare bărbat simplu, evanghelic, „omlu a calil'ei”. Câte avea, toate le dăruia săracilor, nu-i păsa dacă îmbrăcăminte lui nu era fără gres, numai de putea să usuce niște lacrimi amare izvorite de nenorocire. Ce păcat că nu-i fu dat să trăiască până la adânci bătrânețe spre bucuria și mângâierea celor năpăstuiți și nenorociți!

Acum însă trebuie să mă întorc la îndrăgitul de limbă română, parohul Spachta dela S. Treime din Spálená ulice din Praga. Aș putea să înșir și despre S. Sa unele la fel cu cele rostite despre Vachulka, mă tem însă să nu păcătuiesc de vreme ce este vorba de unul care este în viață, pe care i-o doresc cât se poate de îndelungată, mă mulțumesc deci să vorbesc cu privire la limba română.

Mai deunăzi am îndrăznit să spicuiesc din scrisorile Măriei Sale abatelui Zavoral din Pra-

ga unele, ca cetitorii acestei foi să afle până unde a ajuns în cunoștințele sale. Am îngrijit, și cu drept cuvânt, să dau o copie exactă și tot același lucru va să zică o copie făcută întocmai după originalul alăturat, imi iau voie s'o trimit stimatei redacțiuni pentru cazul c'ar afla cu cale să tipărească și aceasta.

Este vorba de scrisoarea din 12 August, prin care își spune mulțumirile pentru cele scrise de mine despre el în susnumitul articol. Iată răvașul din cuvânt în cuvânt:

Prea celebre domnule profesor!

Mare a fost surpriza mea — și trebuie mărturisit — surpriza foarte plăcută — când întorcându-mă deunăzi dela plimbare am zărit pe masa mea de scris un plic care purta adresa scrisă cu mâna D. T.! Am simțit bucurie foarte mare deoarece știam că plicul acesta de sigur va conține vr'un cadou nou al D. T.! și bucuria mea s'a făcut și mai mare, când desfăcându-mi plicul am văzut 2 numere a ziarului „Românul”, deci o gazetă, o lectură mult dorită, însă cu toată bucuria mea am devenit și trist. Mi-am zis: „Nu știi ce să faci ca să arăți Domnului celui bun și prevenitor recunoștința ta cea mare”.

Deocamdată nu pot să fac altceva decât să-ți mulțumesc din toată inima și să zic: „Bunul Dumnezeu să-ți fie răsplătitor!”

Indată după cină am luat un număr al ziarului și am început a ceti. Pe pagina a doua am dat de-un articol iscălit cu numele D. T.

Pacea separată inevitabilă.

Statele mici și slabe să fie atente.

Ne aflăm în toiul războiului. Toată lumea vorbește de un războiu lung și nimeni nu se gândeste la pace.

După noi nu este exclusă posibilitatea unei păci prin surprindere și guvernele țărilor neutrale trebuie, în tot cazul să conteze cu o asemenea eventualitate. O pace prin surprindere ne pare chiar probabilă, din cauza angajamentului scris dintre puterile împătritei-înțelegeri, la care s'a aliat și Japonia, în virtutea căruia ele se leagă de a nu încheia nici una o pace separată.

Angajamentul acesta este un act convențional internațional, care are atâta timp valoare, cât interesele sunt identice tuturor puterilor cari le au iscălit. Când însă interesele se vor deosebi, angajamentul acesta va fi călcat ca ori-ce act internațional incomod, care împiedică un stat puternic în libertatea sa de acțiune.

Până acum puterile beligerante au luptat, nutrinđ fiecare speranța, că în scurt timp vor învinge. Au trecut atâtea luni și se pare că războiul de abia începe. Un lung războiu însă nu poate conveni tuturor puterilor beligerante. În realitate el nu convine nici uneia din ele. Totuș puterile se deosebesc între ele în privința purtării unui războiu lung. Singura putere care are interes de a lungi războiul este *Anglia*.

În adevăr războiul actual nu-i pricinuește vre-un mare rău. Industria și comerțul ei progresaază ca în timpuri normale și mai bine decât în timpuri normale, iar interesul ei cere ca războiul să se prelungească, pentru ca ea să poată cuceri piete de desfacere ale Germaniei.

Nu e tot astfel cu Franța, Germania, Italia, Rusia, Austro-Ungaria, Belgia, Serbia, Bulgaria și Turcia. Aceste țări nu pot dori războiul lung pe care-l dorește Anglia. Deci ele ar putea să impună Angliei încheierea mai curând a păcii, eventual să o încheie fără dânsa.

Prin urmare nu este exclusă, cu tot angajamentul existent, încheierea unei păci între Franța, Rusia, Belgia, Serbia și Italia pe de o parte și Germania și Austro-Ungaria, Turcia și Bulgaria de altă parte.

Lăsarea la o parte a Angliei poate să aibă chiar consecințe. Puterile cari s'ar decide la o pace separată, pot exclude țările mici ca Bulgaria, Serbia, Muntenegrul și pot încheia pacea în numele lor. Ceva mai mult, ele pot chiar exclude Italia — de țările neutrale nu vorbim — dela încheierea păcii, pentru motivul, că Italia

nu se află în războiu cu Germania, aceasta putând impune Austro-Ungariei și Italiei o pace deosebită.

În asemenea eventualitate rămân ca puteri, ce pot încheia o pace separată, Franța și Rusia de o parte și Germania cu Austro-Ungaria și Turcia de altă parte.

Posibilitatea unei păci separate între Rusia și Franța de o parte, fiind dată, se pune partea cea grea a condițiilor în care ea ar putea fi încheiată. În această privință, trebuie să recunoaștem, că există un mare pericol pentru statele mici și slabe.

Nici Franța, nici Rusia, nici Germania, nici Austro-Ungaria nu vor renunța la interesele de ale lor în favoarea statelor mici. Din contra, toate patru vor căuta a stabili o înțelegere pe seama acestora. Franța nu va apăra Belgia, Rusia nu-și va pune pielea în saramură pentru Serbia, Germania și Austro-Ungaria nu vor pune interesele bulgare sau turcești pe deasupra propriilor lor interese, așa că statele mici, fie că au participat la războiu, fie că ar cădea în sfera de influențe sau de interese ale statelor mari, sunt grav amenințate în existența lor.

Această gravitate devine mai plausibilă, când ne gândim la enormele cheltuieli de războiu, pe cari le-au făcut puterile beligerante și la imposibilitatea în care se vor afla puterile de a impune unele altora pacea învingătorului. O pace separată presupune încetarea războiului în timpul când beligeranții sunt încă destul de tari pentru a continua lupta.

Imposibilitatea în care se vor afla puterile beligerante de a consimți la despăgubiri bănești de războiu și imposibilitatea de a impune pacea prin forță vor sili puterile beligerante ca să consimtă la cesiuni teritoriale pe seama celor mici. Nu este exclusă puțința ca Franța și Rusia să cedeze Germaniei Belgia și Austro-Ungariei Serbia și teritoriul dela sudul ei cu Salonul ca în schimb să se dea Franței Al-sacia și Lorena,

La începutul războiului statele mici visau realizarea idealurilor lor naționale, eventualitatea unei păci separate constituie o amenințare pentru existența lor.

Pentru a scăpa de acest pericol, statele mici neutre, au a se înțelege și a colabora pentru zdrobirea uneia din părțile beligerante, și anume a aceleia care e mai amenințătoare pentru existența lor și aceasta cât mai curând, în timpul războiului. Numai zdrobirea uneia dintre părțile beligerante poate scăpa existența statelor mici, pe cari o pace separată dar inevitabilă o amenință.

(Seara).

„Opera română”.

Arad, 12 Noemvrie 1915.

D. Gheorghe Enescu scrie în numărul dela 8 Noemvrie al oficiosului *L'Indépendance Roumaine* următorul admirabil prim articol sub titlul: „À propos de l'opéra chez nous”, pe care îl dăm în întregime:

Opera română! visul meu nutrit de multă vreme! O operă unde să cântăm în limba noastră, cu cântăreții și muzicanții noștri marile capod'opere de Gluck, Mozart, Beethoven, Weber, supraomenescul Wagner, apoi frumoasele opere moderne ca *Pelléas și Melisanda* de Debussy, *Ariana și Barba albastră* de Paul Dukas, *Boris Goudounov* de Maussorgsky, Salomea lui Strauss, mai târziu apoi, când vom avea și lucrări lirice românești bune. În locul tuturor acestora, trebuie să înghițim și azi încă vecinul *Bal mascat*, indiscretul *Rigoletto* și inevitabila *Traviata* și alte vechituri! Dacă, cu orice preț vrem Verdi, de ce nu i-am putea monta Capod'opera: Falstaff?...

În sfârșit, auzim și *Aida* și *Faust*, cece e puțin mai bun și *Carmen*, care-i bine de tot... Însă făcând abstracție dela astea, de ce să nu depășim vechiul repertoriu de provință, pentru ca să procurăm publicului nostru momente de ordin intelectual mult mai superior? S'ar putea imagina la întâmplare, că fie nedemn publicul care participă în masse la concertele clasice duminecile, la aceste concerte admirabile de educative, acelaș public să nu cerceteze opera noastră! Și apoi, pentru moment, avem la noi acuma aproape toți cântăreții noștri de seamă, cari au deja studiate și alte role, mai serioase decât acele, pe cari se abțin de-a le da, nu e criminal de a-i întrebuința numai pentru glasuri de cavatină și orgă, la cari sau mărginit de un jumătate secol încoaci? Cum se poate, că publicul nostru așa de treaz deja, nu reclamă, nu cere să asculte cântăreții săi, cântăreții noștri ai tuturor Românilor, cari aparțin patriei, înainte de-a aparține anteprenorilor, să-i asculte în operele nemuritoare, cari nobilizează pe cei ce le ascultă, cari ridică la înalt nivel moral și fac parte din adevărata civilizație?... Noi avem necesitate de asta!...

Noi dispunem de toate elementele necesare pentru montarea chiar a mai multor lucrări de mare valoare: să profităm deci de faptul că aceste elemente sunt grupate la noi din cauza tragicelor evenimente de afară. Peste un an doi, va fi poate prea târziu, fiindcă de sigur toți marii noștri artiști se vor reîntoarce în străinătate unde vor avea în vedere o carieră mai strălucită, mai amuzantă... Iată pentru ce este

„Cum de învățăm câte odată limbi străine”. L'am cetit pe articolul acesta cu multă plăcere și cu mult interes. Dară deodată rămăsei (și eu) înmărmurit, așa ceva n'as fi așteptat nici prin vis. Dta vorbești despre mine și despre cunoștința mea a limbei române. Nu vreau și nu pot să tăgăduiesc că rândurile dtale scrise în mod așa de măgulitor m'au îmbucurat, fiindcă îmi sunt dovadă și mărturisire foarte prețioasă a dtale, că nu am lucrat și nu m'am ostentit înzadar, ci că într'adevăr am învățat ceva din limba cea frumoasă care mi-a căzut și mie — precum scrii și zici dta — tronc la inimă.

Însă știu bine că lauda pe care o ai scris dta e cu totul nemeritată și — să-mi dai voce să o zic — foarte exagerată și scrisă poate cu scop să servească de indemn să nu mă las de studiul limbei acesteia ci să învăț și mai de parte.

Dară trebuie să mărturisesc că un lucru mă face neliniștit, adică: Ce să fac, dacă vr'un Român, nu un soldat de rând, ci poate un intelectual, care a cetit lauda ta prea mare despre mine, ar veni la mine așteptând și nădăjduind cine știe ce cunoștinți limbei române și ar afla că eu nu sunt în stare de a pronunța nici o propozițiune sau frază mai lungă așa iute cum se cade și fără greșală? Căci este ceva cu totul alta să înțelegi o limbă străină și să o vorbești. Cât despre mine nu poate să fie altfel, deoarece n'am avut niciodată prilej

de conversațiune și toate cele câte am învățat, le-am învățat numai din cărți.

Mi-am luat îndrăzneală de a-ți scrie românește fiindcă am cetit în numărul al doilea al „Românului” că ți place dtale dacă primești de ici-colea vre-o scrisoare românească, chiar de nu cuprinde decât puține rânduri și mă rog de iertare și de scuzare dacă răvașul meu care cuprinde rânduri foarte multe nu va fi lipsit și de greșeli foarte multe.

Dorindu-ți dtale bună petrecere în domiciliul tău de vară și întremarea deplină a sănătății dtale rămân cu expresiunea înaltei mele considerațiuni și recunoștințe.

12/VIII 1915.

Ios. Spachta,
paroh.

Mai am două scrisori românești din partea S. Sale: una din 25 Iunie 1915 despre care am amintit în articolușul mai sus și una mai scurtă din 4 Octomvrie 1915, amândouă scrise minuat luându-se în socoteală scurtimea vremii în care S. Sa a început a se îndeletnici cu studiul limbei române.

Am ținut să-l întreb cu privire la aceasta, m'am dus la el cu acest scop și iată ce am aflat. Faimoasa reclamă despre emulsiunea lui Scott, ci că-i căzuse în mână acum vre-o trei ani. A și început atunci să facă ceva, neavând însă prilejul să vorbească cu cineva românește, s'a lăsat de lucru, începând din nou, și atunci cu mai mare râvnă, când cu isbucnirea

războiului mondial. Unul din motivele — cece se deslușește dacă e vorba de un preot — a fost ca în caz că ar fi de lipsă, să poată confesa pe vre-un soldat rănit român. A și mărturisit c'a învățat pe de-a rostul ispovedania românească talmăcită de mine din limba germană și cehă care s'a tipărit într'o colecțiune de ispovedanii în 14 limbi de către firma editoare a lui V. Kotrba din Praga.

Mergând la S. Sa aveam un plan și anume cum urmează: am dorit ca pe lângă publicarea scrisorii cu pricina să vestesc obștei românești cum stă treaba cu procopsirea S. Sale cu privire la întrebuințarea limbei române în conversațiune. De aceea am intrat în odaia lui vorbind românește și m'așteptam ca S. Sa să-mi răspundă tot așa. Când colo, ce să vezi? S. Sa s'a împotrivit să rostească măcar câteva cuvinte, aducând drept motiv că nu știe să pronunțe cum se cade unele sunete, bună oară și ă, s'a rugat însă de mine ca eu să vorbesc românește căci de bună seamă are să mă priceapă. Neavând încotro, am primit și un ceas întreg urmam așa: eu românește, deslușindu-i câteva întrebări mai gingașe din gramatica română și el luându-le la cunoștință și mai întrebându-mă câte ceva tot boemeste, vedeam însă că nu i-a scăpat din deslușirile mele nici un cuvântel.

Această sfială, această lipsă de încredere în sine este lucru firesc la un bărbat care păcătuiește cu privire la o însușire a sa: o sme-

o chestie de condamnat faptul de a nu le da maximalul azi, când sunt reuniți cu toții. Am mare speranță că îndată ce se va restitui pacea europeană, se va naște opera românească *permanentă*, așezată pe baze solide, grație concursului dat din partea statului... și că va dispune de elemente tinere, bune și fără pretenții, cari ne vor da opere bune și frumoase; și acestea vor fi operele ce vom auzi, adevăratele opere mari de valoare, pe cari ascultându-le le vom îndrăgi tot mai mult...

Când va sosi din străinătate vre-unul din marii noștri artiști, împresurat în aureolă de glorie, pentru ca să fie aplaudat în vre-una din creațiile sale în care ni se va da să gustăm mlădierea și agilitatea vocii sale, aceste vor trece drept titluri *exceptionale*. Asta ne va putea fi chiar foarte plăcut, fiindcă are să fie rar. Însă adevăratul nostru repertoriu va trebui să fie compus din capodoperele pur autentice, înalte și nobile și acesta va fi un pas înainte către adevărata civilizație.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 12 Noemvrie. Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: În luptele ce s'au dat ieri la nord-vest de Tartorisk, am făcut prizonieri 4 ofițeri și 230 soldați. La Sapanov am respins mai multe atacuri de noapte. În dosul frontului nostru dela Putilovca am prins un ofițer rus dela regimentul 407 de infanterie, care îmbrăcat în uniformă austro-ungară s'a strecurat printre liniile noastre cu scop de spionaj. Diviziunile noastre conduse de ofițeri, au făcut constatarea că trupele rusești de lângă Kormin spre sud dela Garajinovka, au măcelărit pe răniții noștri. Tot aici, trupele noastre au surprins sentințele rusești îmbrăcate în uniformă noastră austro-ungară.

Pe frontul italian: După o noapte de relativă liniște, focurile de artilerie dușmană au reînceput eri înainte de amiază pe întreg frontul. Infanteria dușmană a atacat fără întrerupere capul podului dela Goriza și litoralul Doberdo. Toate asalturile sau zădărnice cu pierderile grozave ale dușmanului. Toate pozițiile noastre, sunt iarăși în stăpânirea trupelor noastre. Incercările de înaintare dușmane de pe sectoarele Zagora și Vrsic, s'au reînceput ieri înainte de amiază pe întreg frontul. Și în ultimele zile, Italianii au atacat pozițiile noastre de pe coastele și vârful liniilor dela Dolomit și Col di Lana. Toate atacurile dușmane au fost respinse. Comunicatele

renie din cale afară de mare. Stimății cetitori s'au putut convinge despre aceasta cetindu-i bănuielele cu privire la mulțimea greșelilor și încă grele din scrisoarea sa, pe când ori și cine trebuie să se mire cum de poate să scrie așa de corect. Sfiiciunea aceasta cu privire la folosirea limbilor străine în vorbire, este lucru cunoscut, eu unul însă pot zice că chiar dela început m'am desbărat de acest simțământ stingheritor.

Totdeauna mi s'a părut foarte potrivită asemuirea învățării limbilor străine cu cea a înotului: se poate ca cineva să învețe înotatul, dacă nu intră în apă mișcându-și mâinile și picioarele? Țin tare bine minte cum din meșteșugul acesta am învățat cât, biet știu și eu.

Pasă-mi-te ca băiat mic mergeam adese-ori cu frate-meu să mă scald în râu pe un loc cu apă multă și adâncă. Și ce făcea frate-meu? Mă lua și mă arunca hăt colo în apă îndemnându-mă să ies de acolo înotând cum voiu putea, stând însă la pândă să mă scoată dacă treaba nu merge. Tinea minte și el, că tot așa i-au dat lecțiuni de înotat ortacii săi mai în vârstă. „Aruncă-te deci”, îi spun eu S. Sale, în apă fără teamă, să te scot eu și dacă n'oiu fi vrednic s'o fac, ne înecăm amândoi.”

oficiale italiene referitoare la luptele de pe aceste sectoare, sunt absolut false și nebazate.

Pe frontul sud-estic: Luptele de urmărire continuă pe întreg frontul. Trupele germane au ocupat cu asalt Bogutovțul în valea Ibar și platourile de pe ambele părți. Noua pradă de războiu este: 1400 prizonieri, 11 mitraliere, 16 furgoane de transportat muniții și un car cu diferite muniții de războiu. Armata bulgară de pe întreg frontul a forțat trecerea Moravei.

Berlin, 12 Noemvrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Nici un eveniment important nu s'a dat pe front. Am împușcat două biplane engleze iar un al treilea a fost necesitat să aterizeze în dosul frontului nostru.

Pe frontul oriental: În armatele de sub comanda generalului Hindenburg și a principelui Leopold de Bavaria nu s'au dat evenimente de importanță.

Trupele germane de sub comanda generalului Linsingen au respins ieri dimineață un atac rusesc dat spre sud dela drumul de fier Covel-Saru și-au făcut prizonieri 40 ofițeri și 230 soldați.

Pe frontul din Balcan: Urmărirea dușmanului se continuă. Spre sud dela linia Craljevo-Trstenic, am trecut cea dintâi coastă a muntelui. În valea Resina spre sud-vest dela Crusevaț trupele noastre au înaintat până la Dupți. Spre est am atins Ribaretul și Ribausca-Banla situat în nemijlocită apropiere. Prada de războiu de ieri este peste 1700 prizonieri și 11 tunuri.

Chestia ruteană în dezvoltarea ei istorică.

Marele războiu european, care frământă actualmente întreaga omenire, a adus — pentru întâia oară în istoria ultimelor secole — chestia ruteană pe teatrul politicii europene.

Istoricul acestei chestii, așa cum se prezintă ea astăzi datează de prin mijlocul secolului al 17-lea, dela marea revoluție ruteană din 1648, prin care pentru întâia oară s'a pus pe tapet problema statului rutean. Împărțirea teritoriilor rutene între imperiul moscovit și Polonia, a provocat apoi decadența națională a acestui popor, explicabilă prin sclăvia politică, culturală și socială în care se găsea... Lupta contra acestei stări de lucruri, luptă dusă cu conștiințiozitate și perseverență, nu a putut avea decât un caracter educativ...

Ocaziunea, marea ocaziune pentru împlinirea idealului național a lipsit totdeauna!... Războiul european deschide orizonturi noi speranțelor rutene: gruparea Rutenilor într'un stat independent.

I.

Teritoriile locuite de Ruteni de o fertilitate extraordinară, celebre încă de pe timpul Grecilor, au fost totdeauna râvnite de formațiunile politice cari s'au perindat în cursul vremurilor prin aceste părți.

Colonizarea slavă care s'a dezvoltat în mod extrem de intens pe acest teritoriu din secolul al 6-lea și până în secolul al 8-lea, a adus aci stăpânirea grupei de sud a triburilor slave de est, din care s'a dezvoltat mai târziu poporul rutean. Aceste triburi s'au stabilit în regiunea mijlocie și inferioară a Niprului, în regiunea sudică a Nistrului și au ocupat totdeauna o mare parte din ținutul fluviului Don, de unde au fost însă mai târziu alungate — ca și de pe țărmul mării Negre — de Unguri și apoi de Pecenegi.

Ei se retraseră atunci în interiorul țării și fondară în regiunea Niprului un stat cu Kiev ca centru. Cu timpul statul acesta deveni independent și cu pretenții de supremație. Cel mai serios rival al său era statul Novgorod, din nord, unde se concentră interese politice și economice importante.

Voevozii Sviatoslav (mort la 972), Volodimir-cel-mare (mort la 1015) și Jaroslav (mort la 1054) au fost cei dintâi cari au pus baze solide hegemoniei statului Kiev, — a statului rutean în spe...

Orașele rutene din regiunea Niprului: Kiev, Cernihiv și Perejaslaw, deveniră cu timpul centrele spre cari gravita întreaga viață politică și culturală a Europei răsăritene. Creștinismul introdus sub forma sa bizantină de Volodimir cel mare, apoi ierarhia, literatura și arta bizantină, puseră bazele unei noi culturi ru-

tene, care căuta să-și croiască drumuri spre celelalte state slave.

Hegemonia acestor centre ucraine din ținutul Niprului nu a fost însă durabilă. Ea a încetat odată cu năvălirea Tătarilor, de pe urma căreia au avut de suferit cu deosebire ținuturile Kiev și Perejaslaw. Tot năvălirea Tătarilor a determinat și coloniile slave de pe golfurile finlandeze și din ținutul Volgei să se unească și să întemeieze — sub conducerea unui voevod din ramura cea mai tânără a dinastiei Kiev — un stat puternic, cu care să pună capăt hegemoniei Kiev-ului.

Planul acesta, susținut în mod eficace de marele stat moscovit (cu capitala în Moscova) de curând înființat, a fost curând pus în aplicare.

Încă pe la începutul secolului al 13-lea, steaua Kievului începu să apună.

Apusul statului Kiev nu însemna însă cătuș de puțin că viața statului ucrainian fusese distrusă. Rolul pe care în politică îl aveau principii din Kiev, îl luară acum principii din Cernihiv, ale căror proprietăți nu suferiseră atât de mult de pe urma invaziei mongolice, ca teritoriile Kiev și Perejaslaw.

Toate străduințele lor fură însă zadarnice. Năvălirea Tătarilor, din 1239, caracterizată printr'o furie și sălbătăcie fără de seamă a distrus și viața politică a acestor principate. Îngrozită populația ruteană se refugiază din ținuturile Niprului spre regiunea muntoasă a Carpaților, unde — pe la sfârșitul secolului al 12-lea — se întemeiease statul Halici-Volhinia, rezultat din fuziunea principatului Halici cu principatul Vladimir de Volhinia.

Atât întemeietorul acestui stat, principele Roman, — din ramura cea veche a familiei domnitoare din Kiev — cât și fiul său Danilo, sub care noul stat a luat o dezvoltare strălucită, au căutat să aducă sub stăpânirea și influența lor și celelalte ținuturi rutene dela răsărit. Toate încercările lor fură însă paralizate de „Horda de aur” a Tătarilor, care se temea că mărirea statului rutean să nu sfârșească prin a o amenința în propria ei existență. În contra politicii acestor principii se mai împotriveau însă și aspirațiile Poloniei și Ungariei, cari doreau de mult să cucerească pentru ele aceste provincii vestice ale Ucrainei. Din această cauză, aceste două țări nu acceptară planul lui Danilo, de a face o alianță comună în contra Tătarilor.

În 1252 principele Danilo, primi din mâinile Papei dela Roma coroana de rege.

Statul Halici-Volhinia a mai existat încă vre-un secol după aceasta. În tot acest timp însă — atât de important în istoria Rutenilor — Ucraina de răsărit a rămas în afară de sfera de influență a acestui stat.

În 1340 boerii, nemulțumiți cu politica principelui George Boleslav puseră la cale o revoluție, intenționând să-l detronizeze și să-l înlocuiască cu Lubart, un principe de dinastie lituană. Revoluția aceasta fu pretextul pentru o înțelegere grabnică între regii Poloniei și Ungariei, cari porniră cu războiu împotriva statului Halici-Volhinia.

După lupte crâncene, cari durară multă vreme, Polonia — care era mai tare — cuceri și anexă ținutul Halici desființând nu numai independența statului, dar și situația claselor superioare rutene — a nobilimei și patricienilor.

O urmare fatală a unei atari stări de lucruri, a fost îngroparea formelor sociale și a vieții culturale din această țară, — o lovitură cu atât mai dureroasă, cu cât pe vremea aceea Halici era locul de refugiu al vieții culturale rutene. Volhinia, care rezistase, ba chiar reprimase atacurile Poloniei, continuă — sub domnia lui Lubart (1340—1385) viața politică și națională de mai înainte.

În timpul acesta se formară în ținutul Nistrului o sumă de principate mici și mari, cari trecură de bunăvoie sub protecția sau stăpânirea dinastiei din Lituania, devenind astfel încetul cu încetul — pe nesimțite — niște provincii, niște dependențe ale marelui voivodat al Lituaniei. Volhinia, conștientă de faptul că siguranță nu se va putea menține, făcu și ea la fel.

În urma alipirii Lituaniei de Polonia, (1385) toate aceste state și stătuțele — cari țineau drept de Lituania — trecură sub stăpânirea

regilor Poloniei, cari nu întârziară să introducă în ele dreptul polonez (1430).

Se înțelege dela sine că aristocrația, — elita intelectuală ruteană, — nu era câtuș de puțin mulțumită de această nouă directivă politică. Neputând întreprinde nimic ea ceru ajutorul Moldovenilor.

Aceștia din urmă refuzară categoric orice amestec într-o chestie atât de delicată, care putea să-i îndușmănească cu Polonia. Statul moscovit neprimind ajutorul cerut, ocupă ținuturile rutene Cernihiv și Smolensk, cu cari se învecina dar nu se mai sinchisi apoi de suferințele coreliginoarilor săi.

Desperarea acestora se manifesta prin câteva conspirații — ca de pildă aceea a principelui Olecovici (1481), aceea a principelui Glinzky (1507), etc. Ele nu avură însă nici un rezultat și nu contribuiră câtuș de puțin la îmbunătățirea situației poporului rutean în statul lituano-polonez.

Se face lumină în Franța.

Ce zice d. Humbert?

Acei bărbați francezi cari au avut o pătrundere mai limpede a lucrurilor și evenimentelor — și dintre aceștia face parte senatorul *Humbert*, care încă înainte de izbucnirea războiului a explicat compatrioților săi că *Franța nu era pregătită pentru războiul de revanșă*, deși ea se preparase timp de 40 de ani cu jertfele cele mai mari și care fu aproape huiduit pentru o asemenea îndrăzneală, a reînceput să spue Franței ceea ce cere ora actuală. În ziarul „*Le Journal*” din 24 Octomvrie st. n. eminentul bărbat combate tendința ziaristilor francezi de a descrie sleirea Germaniei ca apropiată. În tot cursul iernei s'a scris că foamea era iminentă. Asemenea se arăta că lipsa de petrol, de aramă, de bumbac va impune Germaniei pacea. Deja patru luni după începutul războiului s'a asigurat absolut serios că Germanii împingeau în foc pe bătrâni și pe băieții de școală. Se face un rău serviciu opiniei publice din Franța, înșelând-o cu asemenea minciuni.

„*Tărăgănirea armamentelor noastre și neactivitatea industriei noastre sunt cauzate în ultimul loc de această credință mistică în prăbușirea inevitabilă a Germaniei. Pretutindeni domnește ideea că n'avem decât să așteptăm cu arma la picior, până când va începe agonia acestui popor teribil care visează cucerirea lumii.*”

Prima datorie a unui popor care s'a aruncat, cum din făcut-o noi, într-o aventură așa de nefastă, este de a cunoaște pe adversarul său. Cenzura ar face mai bine să suprime informațiile inexacte, destinate de a răspândi între noi o încredere nejustificată, decât de a interzice informații exacte, ori tratarea de chestiuni, a căror discuție este momentan incomodă vre-unui minister.

Eu cred că Germania este osândită la prăbușirea finală, dar este treaba noastră, de a produce aceasta prin o activitate energetică, trebuie să fim conștienți de mărimea și de greutatea acestei probleme. Avem în fața noastră o organizație, pe care trebuie să o admirăm fără reticentă, cu toate crimele dușmanilor noștri. Prin muncă și prin disciplină ei au reușit de a înălțura pentru un timp mai toate cauzele slăbiciunii amenințătoare.”

După ce d. *Humbert* arată că nici lipsa de alimente, nici de materii brute, nici de bani nu va putea să aducă o hotărâre, el continuă:

„*Chestiunea oamenilor a fost cea mai periculoasă, care ar fi trebuit să conducă la un sfârșit. Dar această concluziune, care la începutul războiului era ca și indiscutabilă, nu mai este azi în același mod. Dacă Germanii vor reuși de a străbate până la Constantinopol, atunci adio! speranța de a-i ingenunchia într'un timp relativ scurt. Atunci războiul este de terminat numai pe calea curat militară.*”

Întă deci momentul sosit în care, după părerea bărbatului de stat francez, războiul se va putea termina numai pe cale curat militară.

Scrisori din Budapesta.

II.

—Două comemorări. —

— Noemvrie, 1915.

Cu suiet plin de pietate și durere a comemorat și societatea noastră „*Petru Maior*” — în prima ședință literară ținută la 7 l. c. — pe cei doi morți mari ai neamului pe *I. M. Moldovanu* — preotul mare al Domnului și ostașul neînfrânt al unei credințe tari ca stânca și pe *Virgîl Onițiu* ilustrul director al liceului dela Brașov. Două vieți — două evanghelii. Două vieți, dar un caracter. Strălucitor ca soarele, curat ca raza lui. Așa au fost ei. Unul o jumătate de veac e pururi în frunte, cu statul și înțelepciunea lui, luând parte ca ostaș și conducător la toate mișcările culturale, cellalt un sfert de veac servește în templul luminii, crescând mlădițele neamului cu o pricepere și statornicie fără pereche.

Așa au fost ei și așa ni i-au zugrăvit cei doi colegi cari au vorbit despre dânsii. Și noi toți am ascultat cu pietate cuvântul lor și ca entuziaști cum suntem ni s'a întărit în suflet o convingere tare și neclinită că lupta pentru un ideal e lupta cea mai sfântă ce se poate să-lășlui într-o inimă și că viața celor mari e o evanghelie din care cetești cu o mândrie chiar și atunci când eroul cade în mijlocul luptei fără să-și fi putut îndeplini întreagă operă — așa cum a cazut *V. Onițiu*. Celor doi colegi comemorativi *D. Ioanoviciu* și *P. Dragits* le mulțumim, iar amintirea lui *I. M. Moldovanu* și *V. Onițiu* o binecuvântăm împreună cu întreg neamul românesc, care în ultimii ani a avut prea multă durere și doliu.

Ședința noastră a mai avut în program încă două puncte: o conferință foarte bună a studentului în tehnică *Emil Buia* despre „*Telegrafia fără sârmă*” și o declamare din Coșbuc de *V. Ardelean*. Cei cari am venit numai în anul acesta la universitate auziserăm că *Ardelean* e un declamator de prima forță. Trebuie să o mărturisim însă că *Ardelean* nu numai că ne-a satisfăcut deplin ci și ne-a uimit chiar prin puterea extraordinară a unui talent artistic, care n'ar trebui lăsat să se piardă. Eu cred că „*Societatea pentru fondul de teatru*” îndată ce vremurile se vor schimba și îndată ce va auzi declamând pe d. *Ardelean* îi va vota bursa necesară, pentru că ar fi păcat să se consume un talent atât de puternic, cu o indeletnicire străină de sufletul lui de artist-declamator cum e cea profesorală. Ne-am bucura cu toții dacă cei despre cari știm că au interes deosebit față de tot ce e talent real vor prenota deja de pe acum acest tânăr despre care avem nădejdi sincere că odată va putea fi o podoabă a scenei române.

Șirele aceste le-am scris ca să atrag atenția celor cari n'au putut ști până acum cine e *Ardelean*, dar cari cu toată bucuria îi vor ajuta îndată ce se vor fi convins despre talentul lui.

Dorim de încheiere ca dragostea care ne-a unit până acum să ne unească și pe viitor pentru a stărui cu puteri înzecite înspre idealul frumos al societății, care are în persoana președintelui *I. V. Vlad*, un conducător atât de devotat, de cuminte și zelos.

Cu Dumnezeu înainte!

Cor.

PENTRU „ALBUMUL DECO-

RATIILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „*Românului*” grabnic fotografiile vitezilor noastre și informațiile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

Războiul european.

Acțiunea balcanică a Italianilor.

Lugano. — Consiliul de miniștri italian, care a avut loc Mercuri, s'a ocupat cu chestia participării Italiei la acțiunea balcanică. Membrii consiliului au căzut de acord să ia o atitudine corespunzătoare demnității și mărimii Italiei. „*Secolo*” scrie în legătură cu aceasta, că în curând se va ști câtă armată și câte arme întrebuintează Italia în interesul cauzei comune.

Berlin. — Se anunță din *Lugano*: Consiliul de miniștri de Mercuri, la care au luat parte toți miniștrii, a ținut 4 ore și jumătate. După „*Corriere della Sera*” consiliul de miniștri a discutat mai cu seamă situația internațională și atitudinea care să o ia Italia față cu evenimentele din Balcan, precum și oportunitatea trimiterii unei armate expediționare în Albania, în ajutorul Serbiei. Consiliul s'a mai ocupat și cu scufundarea vaporului „*Ancona*” și cenzurarea rapoartelor parlamentare. După „*Secolo*” se va permite ca discursurile deputaților să fie publicate în întregime, dar o comisie cenzuratoare specială va controla autenticitatea discursurilor.

Gent. — „*Petit Parisien*” scrie că e aproape momentul, când armata italiană se va arăta în Balcan ajutând pe aliați împotriva dușmanului comun. Punctele de vedere din a căror cauză încă nu s'a întâmplat aceasta, le va ști aprecia atât guvernul francez cât și conducerea armatei franceze.

Roma. — Au avut loc două consilii de miniștri cu durată de 4 ore, sub președinția primului ministru *Salandra*. Despre decursul consiliilor se anunță:

Ministrul de justiție *Orlando* va rosti în 21 Noemvrie un discurs politic în Palermo, fiind de față și primul ministru *Salandra* și *Barzilai*. Consiliul de miniștri s'a ocupat cu situația politică externă, mai cu seamă din punctul de vedere al pericolului care amenință interesele italiene în Albania. S'a hotărât ca navigațiunea comercială să fie asigurată, urmărind cu energie submarinele dușmane și erudând punctele de razim ale acestora. Se vor lua încă măsuri privitor la situația din Lybia. Consiliul a lichidat 50 milioane lire ministerului de marină, ca cheltuieli de război, și s'a hotărât în sfârșit întrebuintarea vaporului german în căutare în porturile italiene pentru serviciul particular al statului.

Italia solidară cu aliații săi.

Paris. — „*Petit Journal*” confirmă știrea că Italia a aderat la înțelegerea dela Londra. Afară de aceasta s'a asigurat trimiterea unei armate expediționare italiene în Albania, dar numai după ocuparea Goritei.

Milano. — „*Messagero*” confirmă știrea ziarului „*Figaro*”, că Italia a aderat la înțelegerea încheiată la Londra prin care puterile antantei se obligă a nu încheia pace separată. Înțelegerea a fost iscălită de ambasadorul italian la Londra, autorizat de ministrul de externe italian *Sonnino*.

Kitchener — generalisim în Macedonia.

Berlin. — „*Telegraph-Union*” anunță din Basel: Se comunică din sursă bine informată că lordul *Kitchener* va lua comanda supremă asupra forțelor principale franceze din Balcan.

Chestiile balcanice în consiliul de miniștri rusec.

Stockholm. — „*Rieci*” anunță: În consiliul de miniștri convocat în chestia bugetului, ministrul de externe *Sassonov* a făcut declarații la situație și a raportat despre activitatea sa în politica balcanică. Declarațiile sunt tănuite. Membrii consiliului au făcut o critică aspră activității diplomației. Tot în acest consiliu s'a hotărât ca *Sassonov* să nu-și părăsească postul.

Comisiunea de războiu a guvernului englez.

Rotterdam. — Primul ministru *Asquith* a făcut cunoscut camerei comunelor că comisiunea de războiu se compune, în absența lui *Kitchener*, din 5 membri: *Asquith* (prim-ministru), *Balfour* (ministru de marină), *Lloyd George* (ministru de munițiuni), *Bonar Law* (ministru al coloniilor) și *Mac Kenna* (ministru de finanțe). La dispoziția comisiunii stau experți militari, de marină și diplomați.

Misiunea lui Kitchener.

Genf. — *Pressa* elvețiană atribuie o mare importanță călătoriei lordului *Kitchener* în Orient. Petrecerea lui în Roma e interpretată unanim, că ministrul de războiu englez a trebuit să garanteze în persoană Italianilor, că, dacă vor lua parte la expediția balcanică, Anglia va face eforturile militare necesare. Un ofițer mai înalt din statul major italian îl va însoți pe lordul *Kitchener* în călătoria pe teatrul de operațiuni din Balcani.

Situația în România.

Milano. — *Civinini*, correspondentul lui „*Corriere della Sera*” telegrafiază din București: Agitațiile filoantantistilor, tratativele guvernului, constăturile primului ministru cu deputați din toate părțile țării, produc impresia, că *România trăiește zilele prin cari a trecut Italia în iarnă și primăvara trecută*. Situația, ezitățile, speranțele și îngrijorările, expectativa și rezervatiunea celor două țări, a poporului și conducătorilor lui sunt identice.

Înțelegere bulgaro-albaneză împotriva Sârbilor.

Lugano. — După „*Temps*”, Bulgaria a încheiat o înțelegere secretă cu *Turkham Pașa*, precum și cu cei mai mulți membri ai fostului guvern albanez, în baza căreia *Albanezii au să-i atace pe Sârbi din spate* și să deschidă astfel drumul Bulgarilor spre Durazzo. Pretinsa înțelegere ar fi fost încheiată în *Genf*.

Războiul României — inevitabil.

București. — *Intr'un articol de fond al ziarului „Universul” d. general Crăiniceanu declară războiul României inevitabil și înșiră și următoarele motive:*

„*Cauzele războiului nostru, neevitabil, sunt: Mărirea Bulgariei peste măsură și decăderea rolului României în valea Dunării; — pierderea Dobrogei și a gurilor Dunării; — stăpânirea și închiderea Dardanelor de către Austro-Germani, — împiedicarea realizării idealului național de către Bulgari, — zdrobirea Serbiei și izolarea României de Egeea, Adriatică și Orient.*”

D. general Crăiniceanu crede că a venit momentul strategic cel mai prielnic pentru a intra în luptă, dar că cu toate acestea guvernul are dreptate de a aștepta încă puțin, „dar foarte puțin”.

Englezii despre situația în Serbia. — Se laudă singuri.

Londra. — Ieri ne-au sosit știri din Serbia. La sud, forțele bulgare s'au întâlnit cu forțele britanice, franceze și sârbești. Bulgarii au suferit mari pierderi. Oricât s'ar fi întârziat la început, acum se repară repede totul prin aducerea de puternice forțe pe câmpul de luptă sârbesc. Bulgarii au încercat o nenorocită experiență. Numeroase știri primite zilele acestea vorbesc despre activitatea cavaleriei britanice, care a pătruns până spre hotarele Albaniei. E cert că s'a purtat într'un chip minunat cavaleria noastră în lupta din trecătoarea Babunei, unde după descrierile telegrafice Bulgarii au suferit o înfrângere desăvârșită. Forțele aliate trimise spre Serbia cresc mereu.

Amicii Serbiei s'au bucurat din toată inima aflând că aliații înaintează spre *Veles* și că *Ūsküb*, care este cheia multor probleme e amenințată.

Centrul de gravitate politic s'a mutat la București.

Atena. — Cercurile oficiale grecești sunt de părere că acum, după deschiderea drumului *Berlin—Constantinopol* de către armatele austro-germano-bulgare, centrul de gravitate al

diplomației s'a mutat dela *Atena* la *București*. De aceea, după cum au declarat chiar ministrii francez, englez și rus din capitala Greciei, *Quadrupla nu va mai face nici un demers pe lângă guvernul grecesc ca să-l convingă ca armatele elene să se asocieze la acțiunea aliaților în Balcani*.

Neînțelegeri între puterile centrale? — Spulberarea unor calomniile rusești.

Viena. — Din cartierul presei de războiu se comunică: *Intr'un articol intitulat „Neînțelegeri între Austro-Ungaria și Germania”, „Nowoje Wremja” încearcă zadarnic să semene neîncredere între puterile centrale aliate și între acestea și Bulgaria, susținând că membrii din casa domnitoare austriacă, cari ocupă funcțiuni în cercurile înalte conducătoare ale ostilităților, și-ar fi depus mandatul nemulțumiri pe Germania; se mai insinuiază că acțiunea aliaților întreprinsă în Balcani, s'a făcut în contra voinței Austro-Ungariei.*

Din fiecare rând al articolului respiră ura neputincioasă a organului conducător rusesc, în contra frăției de arme consolidată prin fer și sânge, dintre puterile centrale.

Aceste încercări ale ziarului rusesc nu pot fi decât primite cu zimbet.

Constăturile liberalilor din România.

București. — Constăturile liberalilor continuă la *d. Brătianu*. Ieri s'au întrunit partizanii din județele *Neamț, Muscel, Olt* și *Prahova*.

Ca și la constăturile precedente *d. Brătianu* s'a convins că *are deplina aprobare a liberalilor din județe pentru atitudinea păstrată până acum*.

Acțiunea militară în jurul Monastirului.

Salonic. — După știri sosite din *Monastir* o coloană bulgară pornind din *Ūsküb*, a ocupat *Calandelen* și trecând prin muntii *Poreța* a ajuns la *Kicevo*, la nordvest de *Crușova*, care a fost ocupată de comitagii. Această coloană are ca scop să ajungă la *Dibra* (Albania), pentru a tăia orice comunicație a *Monastirului* cu restul Serbiei, și a încercui armata sârbească care se luptă între *Veles* și *Krivolac*. În același timp coloana bulgară care va ocupa *Dibra*, ajutată de comitagii, va lua direcția spre *Albania de Nord*, pentru a tăia retragerea armatei sârbești spre aceste locuri.

Aprovizionarea armatei sârbești prin Antivari și Durazzo.

Lyon. — „*Republicain*” anunță din *Bari*. *Vapoarele aliaților debarcă la Antivari și Durazzo mari cantități de alimente și muniții pe seama armatei sârbești*. Aprovizionarea permanentă a armatei sârbești prin *Muntenegra* și *Albania* e asigurată chiar și contra timpului nefavorabil.

Tratativele lui Radoslavoff cu opoziția bulgară.

Sofia. — Primul ministru *Radoslavoff* l'a vizitat pe *Malinov*, șeful partidului democrat bulgar. În caz dacă armata bulgară va ocupa întreagă *Macedonia*, primul ministru bulgar e hotărât să convoace camera chiar și înainte de 28 Decemvrie. Primul ministru tratează cu opoziția în scopul ca Bulgaria să se arate unitară în parlament. Opoziția bulgară dorește ca Bulgaria, după ce a ocupat teritoriile pe cari are drept să le pretindă, să depună armele și în caz dacă nu încheie o pace separată cu dușmanii, cel puțin să nu mai ia parte activă în războiu.

Tulburări venizeliste în Grecia.

Lyon. — „*Republicain*” anunță din *Salonic*, că evenimentele mai recente din Serbia au provocat o mișcare antidinastică, care ne aduce aminte de mișcarea din 1907. Focularele agitațiilor sunt insulele *Kreta* (patria lui *Venizelos*), *Corfu* și *Mytilene*. În *Candia* se spune pe față că regele trebuie să abdice și să meargă în exil, deoarece nu consimte cu politica națională a lui *Venizelos*. În *Corfu* mulțimea a distrus o parte din *Achileion* și a încetat cu excesele când câtorva notabili le-a reușit să li-

niștească spiritele agitate. În *Larissa* și *Corinth* au avut loc adunări publice, cari au avut la ordinea zilei detronarea dinastiei și au pretins constituirea unui guvern național.

Disolvarea camerei din Grecia.

Atena. — (Reuter) Camera a fost disolvată. Nouile alegeri se vor face la 19 Decemvrie.

Important consiliu ministerial în Atena.

Atena. — (Havas). În cercurile diplomatice domnește oarecare agitație. Guvernul a ținut consiliu ministerial la care a participat și *Dusmanis*, șeful statului major.

Pressa franceză și declarația de neutralitate a noului guvern grec.

Paris. — Declarațiile ambasadurilor greci, făcute în capitalele împătritei înțelegeri din încredințarea prim-ministrului *Sculudis*, sunt primite cu satisfacție de cea mai mare parte a presei. Aceste declarații împreună cu tratativele finale ale împrumutului de 40 milioane, sunt o garanție că Grecia este constie că interesele ei nu pot fi decât identice cu ale împătritei înțelegeri.

Gorița în bătaia focului tunurilor.

Cartierul presei, 10 Noemvrie.

Luptele zilelor din urmă în cursul cărora Italianii au încercat cu forțe desperade să spargă pozițiile noastre și să ocupe orașul, au devenit și mai desperade din cauza timpului neprielnic. Îndeosebi ziua de 3 Noemvrie a fost una dintre cele mai viitoare, în care bubuitul tunurilor nu se putea distinge de tunetele cerului.

Aviatorii au dezvoltat activitate pe zi ce merge tot mai potențată, se vede însă, că Italianii au cedat terenurile aeriene Francezilor, cari sunt neîntrețuși în dibăcie și îndrăzneală. Mai cu seamă Gorița a simțit activitatea aviatorilor. Cu toate acestea locuitorii orașului expus, nu și-au părăsit casele pe cari Italianii vor să pună mâna, cari însă sunt apărate cu energie de către voinicii noștri dalmațieni. Locuitorii rămași, îndură cu liniște grozavele agitații. Bunăoară alaltăieri, dintre 5 frați cari dormeau în aceeași cameră, 4 au fost omoriți de granate; unele străzi astfel erau de expuse focurilor încât au trebuit sechestrare cu desăvârșire. Tot așa este interzisă intrarea unei cafenele în care au străbătut adeseori nu numai focuri de artilerie ci și gloanțele armelor de infanterie.

Magazinele deschise nu sufer din cauza războiului, ba se poate zice, că sunt mai frecventate decât în timp de pace. Școlile însă și bisericile sunt închise. Aproape fiecare a fost atinsă de gloanțe. Cu toate astea, ravagiile nu sunt așa dezastruoase cum s'ar crede. Am avut momente când am crezut că Gorița arde, n'a fost însă decât numai reflexul unei bombe explosive al unui aeroplan. Bomba a căzut afară din oraș pe *Monte S. Michele*. Aviatorii prea încrezuși în rezultatele ce le credeau sigure luând drept fapt împlinit căderea Goriței, încă la începutul ofensivei aruncau asupra orașului ședule de următorul conținut:

„Iubiți Gorițieni, în 25 Octomvrie vom fi în Gorița”.

Nu s'au putut însă ține de vorbă. Satele din jurul orașului au suferit și mai mult. Partea de jos și piața din *Santa Lucia* este pustiită complect, abia au rămas treizeci de oameni cari îndeplinesc lucrările câmpului pentru toți ceilalți. Toți stau într'o singură casă, care n'a fost cruțată nici ea de granate.

Locuitorii satelor învecinate sunt și ei de eroismul Gorițienilor, bătrânii și copiii înaintează uneori până aproape de front și privesc cu insulte eroismul soldaților noștri cari apără hotarele țării.

Consfătuirea dela Universitatea Română.

București, 11 Noemvrie 1915.

Aseară s'au întrunit la universitate aproape 30 de profesori universitari pentru a se consfătuiri în vederea alegerii noului rector în locul dlui **Dr. Toma Ionescu** al cărui mandat a expirat.

Consfătuirea a fost prezidată de d. **Dr. Toma Ionescu**.

După deschiderea ședinței d. **Dr. Toma Ionescu** a ținut o lungă cuvântare, în care a căutat să demonstreze că d-sa n'a făcut politică în Universitate, și că toate atitudinile sale, i-au fost dictate de împrejurări ori mandatate de colegii săi. D-sa a amintit diferite împrejurări ca acele din 1907, 1912 și cele prezente.

D. **Dr. T. Ionescu** a acuzat pe d. **I. Bogdan**, fost rector, că ar fi făcut politică în universitate arătând că pentru motive politice, a fost destituit din funcția de rector, de d. **C. C. Arion** fost ministru al instrucției publice.

D. **Dr. Istrati** a făcut un aspru rechizitor dlui profesor **D. Onciu**, pe care l-a numit nesincer și neconsecvent atitudinilor sale. D-sa spune, că îi pare rău, că d. profesor **Onciu**, de origine bucovinean, a criticat „Acțiunea Națională” și demersurile „Federației Unioniste”.

La afirmările dlui **Dr. Istrati**, dnii profesori **Onciu** și **S. Mehedinți** au opus desmintiri categorice.

Dnii **Onciu**, **S. Mehedinți** și **Miculescu**, vorbind în replică au voit să arate că d. **Dr. Toma Ionescu** în funcție de rector, a săvârșit acte de ordin politic, care i-au fost impuse de un anumit partid politic.

Ambii vorbitori au fost întrerupți și împiedecați a vorbi.

Dnii profesori **M. Dragomirescu** și **Pangrati** asociindu-se celor spuse de dnii **Dr. Istrati**, **Dr. T. Ionescu**, au susținut că în universitate d. **Dr. Toma Ionescu** n'a săvârșit nici un act politic.

Consfătuirea s'a terminat la orele 12 din noapte, fără a se putea lua vre-o hotărâre, datorită numărului prea mic al profesorilor, cari au participat la consfătuire.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 13 Noemvrie 1915.

Mister . . .

Nu este o dovadă de pătrundere, de exactitate, de superioritate intelectuală, ci un ciudat simptom moral — neîncrederea, cu care primim darurile, ce vin din altă lume decât cea văzută. Oamenii înguști la spirit, cum suntem, — obicinuiți cu lucruri mici și cu legătura superficială dintre ele, cum am mai înțeles cele mari? Cu o stăruință metodică ne distrugem instinctul pentru măreț și cu o batjocoritoare viclenie înjurăm neliniștitul ocean de minuni, pe care plutim. Suntem așa de puțin încântați de noi înșine, încât luăm drept lucru vulgar — orice minune, ce-ajunge în atingere cu noi. Zace în inșasă firea cunoștinței noastre, să ocolim misterul. Egoismul, lupta, materia, interesele imediate — ne-au influențat așa de mult organul cunoașterii din moși-strămoși, încât azi nu mai înțelegem decât ce interesează traiul nostru. De multe ori vedem pâne, unde ar trebui să vedem... lumina cerului.

Regăsi-vom paradisul pierdut?!...

Necunoscutul nu este ceea ce încă nu cunoaștem, ci ceea ce peste tot nu putem cunoaște. Ce credem despre viața noastră, nu atinge fondul ei adevărat. Presimțim, că ce avem mai adânc în noi nu este monotonia alergărilor zilnice, nici grija zilei de mâine sau copilăroasa speranță în fericirea unui viitor îndepărtat. Nu ți-s'a întâmplat, că pierzându-ți încrederea în munca ta și urîndu-ți visurile, de cari îți stiai legată viața, nu te puteai totuși hotărî pentru moarte? Se vede, că ce ne reține și ne ândeamă este un — adânc în noi, pe cât de neînțeles, pe atât de suveran peste bietel noastre licăriri de conștiință, de teamă, de bucurie. Dincolo de lucrurile, ce le știm și le putem ști, se hotărăște rostul nostru. Omul mitului ar zice — în cer, al religiei — la Atotputernicul, iar misticul — în focarul divin al propriului nostru eu... Fiindcă în cele

din urmă pricepem viața tot așa de puțin ca și moartea, — lumea lucrurilor de dincolo o putem numi „împărăția morții” ca și „împărăția vieții”. Acest necunoscut, care ne stăpânește cu mână tare și care după o logică aparte ne înalță sau ne doboară, a fost botezat de unii — fatalitate.

De privești căile lactee, sau zimbetul unui copil, sau inima ta, — vezi tot atâtea conture slabe ale unei realități, despre care nu poți spune altceva decât, că e mare sau divină, iad sau cer...

Ceeace, azi, ni se înfățișează în natură ca încercare neisbutită, ca dibuire în întunec, — mâne vom descoperi, c'a fost un lucru înțelept, — ceeace disprețuim în lumea din afară, în noi, ca disordine, apare ca ordine în alt șir de idei. Fapte mari și lucruri mici — vremelnice deopotrivă — ni se îmbie, să le căutăm înțelesul. Rareori ghicim, cât sunt de aproape de noi Taina și pământul sfânt din care isbucnește flacăra divinității. Este însă aceasta un motiv să credem, că nu există acea Taină? Dimpotrivă. Oare nu ne atinge și pe noi cu aripile sale în conștiința noastră despre bine și dreptate?

Intr'atăta stăpânim și exploatăm ce pricepem, încât un singur lucru ne mai poate îngenunchia și un singur feteș mai putem adora: neînțelesul.

Nu pot să nu admit o viață, care se ascunde în dosul aparențelor — tragice sau de ris, — o viață, în care noi suntem o neînsemnată fracțiune trecătoare, un duh, din sânul căruia isbucnesc cu o forță irezistibilă — epocile noi, puterile creatoare, risul plin de avânt și îndemnul spre culmi din istoria omului. Prin ce puteri magice ne răpesc marii retrași în ei înșiși sau marii luptători pentru alții? Ce demon aprinde în sufletul tuturor a ceea ce scânteie și stabilește între muritori același puls de viață?

Conștiința despre îndoelile și hotărârile noastre, credința în arbitraritatea acțiunilor noastre ne îspitește, să ne îndoim, că suntem organe puse în slujba unei adânci și tainice vieți spirituale. Dar arbitraritatea acțiunilor noastre consistă poate că numai în aceea, că aceeaș cale o putem face în linie dreaptă sau în tic-tac. Sau poate convingerea despre libertate — nu e decât o cursă ce ne-o întinde înțelepciunea, ce domnește peste noi, ca să nu ne doboare gândul, că suntem supuși pentru totdeauna unei ordine, care nu iartă. Cercetându-ne însă mai de aproape internul, vom descoperi, că libertatea nu este acel joc cu posibilitățile, cum îndeobște se crede. În faptele cele mai mărețe suntem cât se poate de puțin arbitrari: faptele mari și libere vin din regiunea cea mai intimă a noastră, ele sivorăse din întunecata țară a inconștientului și ni se impun chiar împotriva unor considerații de ordin rațional. Și aici suntem frați cu misterul.

Misticii de pe vremuri credeau, că fondul divin al tuturor lucrurilor și-a aprins lumina cerească — în conștiința lor. Nouă ni teamă să credem, că în noi lucrează și se sbate o ordine adâncă, un plan măreț. Că eni, cari trăim neconținut cu moartea în față ar trebui să avem atâta mândrie să spunem: suntem mari, fiindcă nu suntem singuri; ceva din taina vecinicii s'a coborât în inimile noastre și ne dă tăria unor zei, — un demon stă la spatele nostru și săvârșește minunile în locul nostru.

Ne trebuie însă o ridicare a vieții, a conștiinței, pentru ca să presimțim o taină și o dreptate acolo, unde nu putem ajunge cu uneltele noastre de investigație.

De pretutindenea auzim svonul necunoscutului — și cineva ne spune, că atunci suntem mai valoroși, când prin entuziasmul sau iubirea noastră, printr'un gând sau faptă mare adâncim și mai mult misterul acelei lumi, despre care suntem obicinuiți să credem, că nu simte, nu judecă și mai ales, că nu vrea mai mult...

Când din goana patimilor te oprești o clipă pentru ca să te întrebi: cine ești? — să știi, că pășești pe pragul religiunii...

Lucian Blaga.

Moarte de erou. Primim următorul anunț funebrel: **Aurel Cărpinișan**, locotenent activ în reg. de art. ces. și reg. Nr. 34, posesorul preainaltei laude „signum laudis”, în urma unei grave răni de șrapnel, căpătată pe câmpul de războiu, frontul rusesc, a murit moarte de erou în spitalul Rudolfin din Viena, Luni în 1 Nov. a. c. la orele 5 p. m. în etate de 23 ani. În mormântarea scumpului răposat s'a săvârșit Mercuri în 3 I. c. la orele 2 p. m. în cimitierul Central din Viena. după ritul bisericeii orientale. alături de ceilalți tovarăși eroi, cari i-au premers pe calea de glorie a soldatului credin-

cios tronului și patriei. Dormi în pace în mormântul tău înstrăinat, suflet bun și nobil de erou! Sebeșul-sășesc, în 7 Noemvrie 1915. Cornel, Silviu, Veturia și Octavian, ca frați și soră. Gherasim Cărpinișan și soția Maria născută Almășan, ca părinți.

D. Nic. Iorga despre campania contra guvernului român. Un cetitor al revistei dlui **N. Iorga**, îi adresează acestuia o scrisoare prin care îl întreabă ce trebuie să creadă de odioasa campanie împotriva guvernului. **D. Iorga** îi răspunde prin revista dsale în următoarea scrisoare:

— 20 Octomvrie 1915.

Scumpe domnule,

Mulumesc pentru scrisoarea dtale onestă și în adevăr patriotică. Ea întărește vechea mea convingere că viitorul țării nu este în puterile rămășițe ale trecutului boieresc și ciociiesc, pe care-l aplaudați de câteori își pune tricolorul la inimă, ci în mulțimea muncitoare a țării, din care și dtă faci parte — și eu.

Mă întrebi dacă am încredere în șeful guvernului. Răspund scurt și împede: n'am încredere într'un partid, ci în faptul că un om se află la guvern. Ai observat și dtă, că omul în uniformă și la cazarmă e altfel decât acasă. Guvernul e însă cazarma politicianului român, care în acel moment poartă uniformă țării. Ori cine ar fi, e altfel. Ca pe un membru al guvernului român am susținut cândva pe d. Tache Ionescu, față de acțiunea ca om de partid a căruia n'am avut totdeauna decât o singură părere; cu atât mai mult trebuie să susțin pe d. I. Brătlanu ca șef al guvernului.

Fiindcă, dacă n'as face-o, mâne ar trebui să ies în stradă și să cer revoluția împotriva tuturor partidelor, cari ele ne-au adus, toate, în halul de azi. Asta cred însă nu i-ar conveni nici „Federației”.

Primește salutările mele.

N. Iorga.

Victor Russu — maior. Din Dobrițin se anunță: **Victor Russu** eroul luptelor din Bucovina, despre bravurile căruia s'a vorbit în toată armata, a fost odinioară căpitan în statul major, de care rang însă a abzis. La izbucnirea războiului, a intrat în armată ca soldat de rând voluntar. În curând a fost ridicat la gradul de sergent-major, a căpătat toate ordurile militare și puțin în urmă rangul de locotenent, încredințându-i-se comanda unei trupe. Așa numita trupa Russu a devenit celebră prin victoriile secerate. **Victor Russu** în curând a fost înaintat la rangul de sublocotenent, și căpitan, și-a păstrat însă în permanentă uniforma soldatului de rând. A fost rănit în mai multe rânduri, n'a părăsit însă frontul și trupa eroică, compusă numai din voluntari. Meritele lui **Victor Russu**, sunt respătite cu demnitate, nu numai că și-a redobândit rangul de odinioară, ci este înaintat la gradul de maior.

Dăruire. **D. Ionel Tețu**, stegar, Feldpost 507 a trimis 20 cor. pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor celor căzuți pe câmpul de luptă și 10 cor. pentru procurarea cărților de cetit pe seama răniților și bolnavilor români din spitalele străine, ca rescumpărarea cununei eterne pe sicriul răposatei lui mame.

Mari mulțumiri.

Zăcămintele de grafit și antracit în jud. Gorj (România). Ni se scrie din București: **D. Gh. Valentin Bibescu** în urma cercetărilor făcute în regiunea munților din comuna Hurezu, jud. Gorj semnalând existența unor zăcăminte de grafiat și antracit, și constatându-se și oficial existența acestor zăcăminte, ministerul industriei și comerțului recunoaște și acordă dlui **Gh. Valentin Bibescu**, titlul de descoperitor al zăcămintelor sus zise, cu toate drepturile și obligațiile prevăzute de legea minelor și regulamentul ei de aplicare.

Prisonieri în Rusia. Ziarul „Magyarország” a primit din Rusia o scrisoare în care subsemnatii anunță că sunt prizonieri ruși și deplin sănătoși: **George Crișan** (Șeitin), **Constantin Rus** (Șeitin), **Pavel Răsman** (Galșa), **George Marita** (Galșa), **Savu Dănilă** (Sânmiclăușul mic), **George Șirian** (Sânmiclăușul mic), **Ioan Popovici** (Sânmiclăușul mic), **Savu Mitriți** (Fenlac),

Teodor Cicerean (Siria), Petru Brădean (Siria), George Petriț (Covăsânt, George Cârțag (Siria), Teodor Ciupe (Mișca), Ioan Milocin (Feketeör), și Nicolae Sârb (Feketeör).

Promoție. Aflăm cu plăcere că tânărul Valer Barbu băiatul părintelui protopop Dr. V. Barbu din Chișineu a fost promovat doctor în medicină la universitatea din Budapesta. Felicitările noastre!

Rechiziționarea metalelor în România. În urma unei ordinațiuni ministeriale, populația și întreprinderile agricole — sunt invitate să facă cunoscut autorităților militare cantitatea de metale, de orice natură, de care dispun. Ministrul de războiu român e autorizat să rechiziționeze îndată, o anumită cantitate de metale, îndeosebi, ferul, apoi șlepurii și alte mijloace de transport pe apă.

„Libertatea”. Sub direcția dlui Nicolae Fleva a apărut un nou ziar politic sub titlul „Libertatea”, care are colaborarea dlui I. N. Teodorescu-Arghezi, ca prim redactor, și a dlui Gala Galaction ca director literar.

Ministrul de externe s'a reîntors din Berlin. Din Viena se telegrafiază că Vineri dimineața la 8 ore, ministrul afacerilor de externe, baronul Burian, însoțit de șeful cabinetului său contele Waltherskirchen, s'a reîntors din Berlin.

Ministrul de comerț ungar a oprit de pe teritoriul țării coroanei ungare, revista „Mächte des Weltkriegs” care apare în ediția ziarului „Vorwärts” din Berlin.

Contele Metternich la regele României. Din București se telegrafiază: Regele a primit ieri în audiență pe contele Metternich, noul ambasador german la Constantinopol.

D. Eugen Goga — liberat din captivitate rusească. Ziarele ungurești de aici află, că d. Eugen Goga, fratele poetului O. Goga, care fusese făcut prizonier în luptele din Galiția a sosit la București, fiind pus în libertate de guvernul rus, după o petrecere de 13 luni în captivitate la Tomsk.

Secretarul ambasadei române din Roma la Viena. „Neue Freie Presse” anunță că d. George Stoicescu, secretarul legației române din Roma, a sosit la Viena, și locuiește în hotelul Sacher.

Ziarul francez „Le Rappel” despre desființarea cenzurii. Dela Geneva se comunică la 31 Octombrie st. n. că prima măsură a noului minister francez va fi desființarea cenzurii politice a presei.

Ziarul radical francez „Le Rappel” scrie: „S'a stârșit cu domnia cenzurii. Se poate mira cineva că reprezentanții națiunii lăsați până acum în ignoranța cea mai complectă de vin mai nerăbdători și cer să știe cum stăm și unde suntem conduși? De 15 luni suntem în război, de 14 luni regiunile cele mai bogate și cele mai industriale sunt ocupate de inamic. Am pierdut sute de mii de soldați ai trupelor noastre celor mai bune, sute de mii de invalizi. Am cheltuit peste 20 miliarde, războiul se întinde pe fronturi noi, calea cea de sânge se lungeste din ce în ce mai mult și nu vedem nici un sfârșit. Unde mergem? De care mijloace dispunem? Vrând, nevrând, acestea sunt întrebările ce și pun cu precizie capetele limpezi, cu zăpăceală și neliniște capetele celelalte. Crede cineva că este posibil a aștepta ca ceata la răscrucea drumurilor să se întetească încă mai mult? N'o credem. Națiunea a devenit atentă. Ea nu mai vrea să stea în întunec. S'a terminat cu domnia cenzurii. Tara nu mai are încredere în puterea numai a vorbelor. Ea așteaptă salvarea, și nu dela „beaux parleurs”, ci dela ea însăși”.

28 de războaie. Următoarea statistică ne arată numărul războaielor ce care le poartă statele europene:

Germania e în luptă cu 8 state afară de Italia. Austro-Ungaria e în luptă cu 9 state. Bulgaria poartă 6 războaie (cu Rusia, Anglia, Franța, Italia, Muntenegru și Serbia). Turcia e în luptă cu 6 state.

Aceste patru state europene fac din dubla-înțelegere o quadrupla-înțelegere.

— În altă ordine avem:

Rusia e în luptă cu 4 puteri: Germania, Au-

stro-Ungaria, Bulgaria și Turcia. Anglia idem. Belgia cu două: Germania și Austro-Ungaria. Franța cu patru. Italia cu trei și anume: Austro-Ungaria, Turcia, Bulgaria. Muntenegru cu patru: Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia. Serbia cu aceleași patru țeri. Japonia cu două: Germania și Austro-Ungaria.

Calculate în parte, cifra totală a războaielor este de 28, — de care va vorbi istoria viitoare.

Conte fals demascat. O interesantă descoperire a făcut poliția din New-York. A deținut un escroc, care purta titlul de conte, se încuibase în cea mai de seamă societate americană și s'a logodit cu o baroneasă austriacă. Acuma s'a descoperit, că nu e conte, e însurat în două rânduri deja și afirmativ era un spion al Germaniei. Numele acestui individ e Max Linar Landon, despre care poliția din New-York dă următoarele detalii: Astă primăvară a sosit din Anglia la New-York. S'a lăudat cu mai multe invenții militare proprii, pe cari le patentase în Londra. Iși închiriasse locuința în unul din cele mai elegante hoteluri, ducea viață boierească și cu încetul s'a încuibat în cercurile cele mai de seamă. A găzduit adeseori pe cei mai înalți ofițeri de marină și era bine văzut și el în cercurile aristocrației. În curând s'a logodit cu baronesa austriacă Maria Herdița. Landon a făcut fotografiile întăriturilor portului New-Yorkului și le-a trimis la Berlin printr-o persoană confidentă. Toate acestea s'au întâmplat în luna Iunie, când aflând autoritățile americane despre aceste fotografii a dispus să fie deținuți indivizii cari erau în drum spre Berlin. La Falmouth și Rotterdam, au fost examinate și perchiziționate vapoarele, dar n'au putut da de urma lor. Bănuiala a căzut supra „contelui” și s'au pornit cercetările necesare pentru a desoperi viața lui anterioară, ceace a și avut rezultate surprinzătoare. A ieșit la iveală că în Londra avea două soții legitime. Cu una s'a cununat în 1893, cu a doua la 1912. Și că nu era conte. În urma acestor amănunte poliția din New-York a deținut pe acest escroc și acum urmează cercetările dacă în adevăr a fost spionul Germaniei.

Producătorii lemnului de foc dispenzați de armată. Ministrul internelor a dat o ordonanță către municipii în chestia asigurării producerii necesare de lemn de foc. Considerând ministrul chestia aceasta de mare importanță o recomandă îndeosebi în atenția autorităților competente, ca să procedeze în conformitate. De aici încolo nu au a se mai chema sub arme conducătorii, oficianții și impiegații întreprinderilor de exploatare a pădurilor, precum nici economii cari se ocupă cu producția lemnului de foc. Tot până la altă dispoziție nu au să fie chemați sub arme nici cărașii, cari se ocupă stabil cu adusul lemnului din păduri. De asemenea n'au să fie rechiziționați nici caii acestor cărași.

O ceremonie latină la Roma. O delegație din Roma a asociației „Latina Gens” s'a dus la legațiunea română spre a înmâna ministrului plenipotențiar român următorul mesaj:

— „Salutăm poporul viteaz căruia în decursul veacurilor ursita latinității, ca și înțelepciunea Romei i-a încredințat să apere cu propriul său sânge, cultul și hotarele răsăritene ale lumii latine.

Din „Roma mater” pornească astăzi urarea ca toate popoarele de același sânge, care se trag dintr'însa, să conlucreze încă odată, la triumful cauzei dreptății amenințate de puhoiul năvălitor al barbariei.”

Dupăce a fost prezintat acest mesaj secretarului general al ligei „Latina Gens” a zis:

„Dorim ca România cu strămoșeasca-i vitejie, după urarea poetului Romei imperiale, Orațiu, să ajungă la cucerirea hotarelor statornicite de istorie și dreptul ei secular, care alcătuiesc totdeodată și hotarele lumii latine”.

Au urmat apoi alte cuvântări toate menite să lămurească scopul acestei lige a neamurilor latine.

Luând cuvântul, d. Ghica, ministrul României, dupăce a mulțumit atât oratorilor cât și comitetului asociației, și a încredințat pe delegații că va trimite guvernului său zisul mesaj, a rostit urarea ca legăturile dintre Dacii moderni și „Alma Mater”, Roma cea eternă să ajungă din ce în ce mai strânse și rodnice,

Rusia comandă muniții de războiu din America. Din Rotterdam se telegrafiază: Nu de mult Rusia a făcut în America comenzi în valoare de 57 milioane. Una dintre fabrici are să-i furnizeze muniții în valoare de 240 milioane dintre cari în preț de un milion arme pentru infanterie. O olată fabrică este încredințată cu furnisarea alor 4/5 milioane metri pânză de cort.

Serbările încoronării din Japonia. După o știre sosită din Tokio, în Japonia întreagă se fac mari preparative pentru festivitățile încoronării. Perechea imperială, toți principii și membrii guvernului au plecat deja la Kioto, unde se va ține încoronarea oficială. Au concentrat militarime imensă, din toate ținuturile, și se urcă la sute de mii numărul Japonezilor cari se aglomerează pentru ca să participe la festivalul încoronării, care va fi de durată mai multor zile.

Moartea unui chirurg celebru. Din Cluj se anunță: Cu unanime și generale regrete a fost îngropat aici profesorul de universitate și celebrul chirurg Drul Makora. Celebrul profesor, adevăratul bărbat și medic a fost condus la locașul de veci de miile bolnavilor mântuiți prin știința lui, de profesorii și studenții universității, medicii veniți din toată țara, un public imens și miile de soldați. De luni întregi Makora știa că suferă de boală incurabilă, însă chiar și în săptămânile din urmă conducea cu inteligența-i cunoscută îngrijirea soldaților răniți. Când n'a mai putut vorbi, a continuat în scris toate dispozițiile. A făcut notițe exacte despre timpul cât are să trăiască, și a fost curat după dispozițiile ce le dădea în scris. Cu câteva ore înainte de-a muri, a scris că în curând are să înceapă agonia, n'are s'o ducă mai mult de două ore și cere să nu fie chinuit cu injecții. După câteva minute a și început agonia și exact după două ore a și murit.

Salută pe eroii invalizi. — Ordinul comandai corpului de armată VII. Fetele își întorc capul cu tristețea la sunetul surd al piciorului de lemn al soldatului invalid și eroul invalid pășeste încet răzimat pe cărje. Bietul fecior, e sărac și și-a pierdut piciorul. Chișul militar ce-l poartă, i stă par'că de pază, ca o măturie, că feciorul cu haine civile este un erou rănit. Cărjele și piciorul de lemn, sună surd pe stradă, și din întâmplare, trece o companie în marș. Feciorul schiop, privește soldații sănătoși și și reaminteste exercițiile, nopțile de ger, focurile de granate, și ochii i se umplu de lacrimi la gândurile suferințelor îndurate, și totuși oftează încet:

De-eeș mai putea intra odată în campanie!

Se duc soldații. Bietul schiop, infanteristul fără picior, bate și el cărjele încet. Soldatului de rând, fără nici o stea, nu i se fac onoruri. E doar un biet simplu soldat, fără ranguri și stele, abia un subofiter.

Comandele militare însă, cari de atâtea ori au dat dovezi despre sentimente umane, au dat și astădată o ordinațiune demnă. Comanda militară din Timișoara a ordonat soldaților că cu orice ocazie au să facă onorurile luptătorilor invalizi, cari în urma rănilor primite pe câmpul de luptă și-au pierdut un membru al corpului.

Așa dar militia stie să aprecieze eroii și invalizii răniți. D'aci înainte tovarășul sănătos are să salute soldatul invalid, și n'fața lui, ofiterul din fruntea companiei are să dea signalul salutului militar.

Cafea ieftină de Crăciun!

Firma noastră de import F. A. DEGAN în FIUME (Postafiock nr. 163) ne avizează că a primit un transport mare de cafea, deci o vinde cu prețuri tare reduse. — Scrieți românește!

No. 1	Cafea Santos, ceașă și frumoașă	1 kgr.	4.80 cor.
" 10	Cuba fină, frumoașă	1 kgr.	5.00 "
" 14	Cuba cea mai fină	1 kgr.	5.40 "
" 15	Cuba mărgelele albe	1 kgr.	5.40 "
" 16	Cuba specialitate	1 kgr.	5.30 "
" 24	Ceylon fină	1 kgr.	5.60 "
" 21	Java aurie	1 kgr.	5.40 "
" 106	Victoria cea mai fină	mixtură	1 kgr.

5 kg. se trimite cu poșta francat și văzuit prin rambursă.

Vești din Olanda spun că se va urca prețul la cafea în mod ne mai auzit și multe calități vor lipsi. Din 20-31 Noembrie și eu viciu urca prețul gradat. Proveđi-vă la timp pentru Crăciun, căci și așa ajunge cu întârziere.

Cronica feminină.

Pentru femeia menajeră.

Câteva luni după izbucnirea războiului am început să cunoaștem cele mai extinse mizerii cu privire la alimentația noastră de toate zilele. Pe zi ce merge a crescut insuficiența materialului necesar, paralel cu urcarea prețurilor tuturor obiectelor de alimentație. Am urmărit cu atenție mișcările ce s-au făcut pentru ameliorarea acestor mizerii, și ceea ce autoritățile n-au reușit să facă pe deplin, adică să împiedice urcarea rapidă a prețurilor, s'a făcut cu multă vervă, pricepere și insistență în alte directive.

Până când în toate capitalele țărilor bătute de războiu, deasemenea și în orașele de provincie, s'au ținut conferințe de specialitate, prelegeri practice gratuite pentru clasa femeilor cu prea puțină dare de mână, s'au scos broșuri de un preț minimal cu povești relative la alimentație, toate cu scopul desinteresat de a da ajutorul posibil pentru delăturarea nevoilor timpului de azi — la noi nu s'a făcut nimic.

Nici o mișcare, nici un cuvânt nu s'a spus. Nici una dintre reuniunile noastre feminine din Ungaria și Ardeal, societăți bine organizate în zile de altădată, cu trecuturi bogate în activitate, reuniuni cari cu multă competență trebuiau și singure ele erau chemate să-și ridice glasul, luând pildă activitatea femeilor de pretutindeni, n'au făcut nimic în direcția aceasta.

În cadre aproape gratuite, se puteau organiza serii de prelegeri, mai mult de ordin teoretic de sigur, decât practic, cercând să se dea amănunte și explicații indispensabile direcției excesiv de economice ce cere necesitatea s'o întrebuițăm astăzi.

Este o decepție ce ne cuprinde, văzând câtă atenție se dă la străini acestor lucruri atât de importante, oricât s'ar părea de inferioară necesitatea lor la noi.

Femeia, pe lângă îngrijirea bolnavilor din spitale și a celorlalte activități umanitare, întâi de toate trebuie să lupte pentru ușurința traiului zilnic, care este suprema condiție de viață și sănătate.

În sarcina femeii cade acest teren de muncă, ea este chemată să chibzuiească și înțeleagă rostul important al unei bune alimentații.

În străinătate, aproape în toate statele occidentale, cu prea puține excepții, s'au format în senzul și scopul acesta școlile și cursurile menajere și autoritățile au avut îngrijirea să înființeze cursuri obligatoare de această branșă pentru fetele din popor, unde li se dau instrucții perfecte atât raționale cât și în vast teren practic. Cât de necesar e d. e. ca o femeie să cunoască toate izvoarele naturale ce oferă produsele grădinaritului.

Este ușor să vorbim de regim și rațiuni alimentare în timpuri normale, când economia se impune ca o condiție practică de existență, nu ca și azi însă, când dăm față cu necesități de insuficiența materialului necesar. Când s'au mai văzut oare vreunri când trebuie să suprimăm din preparatiile noastre: carnea, laptele, untul, cele mai de căpetenie elemente de nutriție!

Târziu, când va fi trecut norul greu ce ne întunecă azi, vom ști aprecia nevoile cari ne-au învățat să întrebuițăm cele mai elementare preparatii, pe cari căutăm chiar să le prezintăm în cadrele vechi.

Nu demult s'a aranjat de către societatea feminină berlineză o expoziție de felul acesta. S'au admis numai mâncări ieftine, fără, sau cu prea puțină carne, variații de legumi și prăjituri în care untul să fie înlocuit cu alte grăsimi mult mai ieftine.

S'au scris premii pentru cele mai puțin costisitoare și bine reușite preparatii, dintre cari o cantitate preparată pentru 6 persoane, n'a fost permis să treacă peste suma de 2 cor.

Cred să fac plăcere cetitoarelor ziarului nostru, dând câteva din aceste rețete premiate. Cea dintâi, premiată cu 100 cor.:

Corquette de sardele: 2 sardele, puțină ceapă și usturoi, foi de pătrânel tocate, o pătlăgea coaptă, jumătate kgr. pesmet, 2 ouă, 3—4 boabe capere, puțin unt sau altă grăsime, 1—2 linguri caș ras, sare și piper. Formăm din acest amestec globurile de mărimea unui ou sau mici rulade, le coacem în unsoare ferbinte și le servim cu varză călită sau sos de sardele.

A doua rețetă, premiată cu 50 cor. **Filet de ficat:** Un sfert de kgr. ficat de vită, porc, sau vitel, tăiat felii, prăjit cu ceapă în puțină unsoare. Rece, îl măcinăm împreună cu tot atâta miez de pâine, puțină sare, piper, foi de pătrânel și ouă. Urmăm procedeul de mai sus.

Rețeta a treia, premiată cu 25 cor.: **Chil cu urez și bureți:** Foi de chil ferte în apă sărată, un sfert de kgr. urez și 10 dkg. bureți prăjiți în unsoare sau altă grăsime mai ieftină. Chilul și urezul fert, le așezăm în două straturi într'un castron cu care-l putem servi, turnăm 2—3 dcl. smântână dulce sau acră, și îl coacem în cuptor 15 minute.

Mă întreb însă, cum au putut doamnele din Berlin, scoate aceste preparatii cu prețul de cor. 1.72, 1.80 și 1.93? Fiind prețurile alimentelor din monarhie aproape echivalente cu cele din imperiul german, trag la îndoială aceasta neînsemnată sumă pentru o cantitate necesară la 6 persoane. Astăzi, când un ou îl plătim cu aproape 20 de bani!

În tot cazul este foarte laudabilă nizuțta și munca femeilor ce și-au înțeles pe deplin rostul de activitate și n'avem decât să învățăm dela ele și întru cât ni se dau posibilitățile, să le urmăm!

T. B.

Ultima oră.

RAIDUL UNOR AVIATORI ROMÂNI DELA BUCUREȘTI — TÂRGOVIȘTE.

Târgoviște. — Astăzi la orele 10 au sosit în sbor în localitate 12 aeroplane din București, aterizând pe terenul școlii de cavalerie.

SĂBII REFUGIAȚI ÎN ROMÂNIA NU VOESC A SE INTOARCE LA CĂMINURILE LOR.

T.-Severin. — Toate stăruințele notabililor sârbi din Cladova și Costol, veniți în Severin cu vaporul austriac „Sabatz”, pentru a decide majoritatea refugiaților să se întoarcă la vetrele lor, sunt zadarnice. Refugiații, — în mare parte, femei și copii — pretind că, n'ar avea acolo mijloace de hrană.

LUPTE VIOLENTE LA FRONTIERA BASARABIEL.

București. — La frontiera Basarabiei se dau lupte violente între Ruși și trupele austro-ungare cari înaintează. Rușii fortifică febril Hotinul și pozițiile în această regiune.

LORDUL KITCHENER FACE NOUI PROPUNERI GRECIEL.

Atena. — Lordul Kitchner va face guvernului elin noi propuneri pentru atașarea Greciei la puterile înțelegerii.

NEDUMERIREA „MOLDOVEI” DESPRE ATITUDINEA ROMÂNIEL.

București. — Ziarul „Moldova”, organul dlui P. Carp se întreabă ce rost are ținerea trupelor românești pe frontul carpatic precum și lucrările de tranșee ce se fac pe granița Austro-Ungariei. Ziarul mai întreabă ce înseamnă graba ce se pune în executarea acestor tranșee pe granița Carpaților, în vreme ce în timpul acesta pe granița Prutului nici o mișcare, pustiu și liniște deplină. Armate rusești se aglomerează la granița Basarabiei, ele se masează la Reni, guvernul nu vede și nu știe nimic.

SERVICIILE POSTALE ÎNTRE ITALIA ȘI ROMÂNIA.

Roma. — Cu începere dela 10 Octomvrie st. n. ministerul poștelor și telegrafelor din Italia a dispus ca toată corespondența destinată României să fie expediată via Franța-Anglia-Scandinavia-Rusia. Acest serviciu a început să și funcționeze în chip mulțumitor.

OFICIOSUL GUVERNULUI ROMÂN DESPRE SITUAȚIA POLITICĂ A GRECIEL.

București. — „L'Indépendance Roumaine”, oficiosul guvernului român, examinează situația politică a Greciei. Vorbind despre Greci, sub aspectul obiectivității oficiosul român lasă totuși a se întrevădea că balanța guvernului înclină tot mai mult spre Quadrupla. Venzeios este cel mai de seamă om de stat; el vrea înfăptuirea idealului național și politica lui este alături de Franța și Anglia. Si sfârșește articolul:

„E drept că 4—500,000 allatți la Salonic ar simplifica lucrurile, făcând probabil să înceteze ezitățile guvernurilor greci”.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Publicare de licitație.

Pentru esarîndarea vămii *târgurilor din opidul Blaj și comuna Mânărade* se va ținea licitație publică în Blaj la 15 Decemvrie 1915 st. n. orele 11 a. m. în localul cancelariei advocațiale arhidiecezane.

Dreptul, aparținător fondului Catedralei, de a culege vama târgurilor amintite, se va esarînda pe anul 1916.

Prețul de strigare e 4000 coroane.

Condițiile de esarîndare și licitație se pot vedea în cancelaria avocatului arhidiecezan în orele de oficiu.

Cei ce doresc a lua parte la licitație sunt datori a depune un vadiu de 400 coroane în bani gata, sau în hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la termenul de mai sus, se vor lua numai atunci în considerare, dacă se vor face pe lângă alăturarea vadiului amintit și pe lângă declarația, că oferentul cunoaște condițiile de licitație și esarîndare.

Blaj, la 11 Noemvrie 1915.

Dr. Ion Pop,

Ma 2546—1

adv. arhid. subst.

Publicare de licitație.

Pentru darea în arîndă a podurilor cu drept de vamă aparținătoare Domeniului Metropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș aflătoare unul între opidul Blaj și comuna Veza peste Târnavă-mare iar celalalt din jos de satul Blaj în drumul spre Crăciunel, Mihalt, Alba-Iulia etc. peste Târnavă-mică — se va ținea licitație publică în Blaj la 15 Decemvrie 1915 st. n. la orele 11 a. m. în localul cancelariei advocațiale arhidiecezane.

Podurile amintite se vor da în arîndă pe anul 1916.

Prețul de strigare este 2000 coroane.

Condițiile de esarîndare se pot vedea în cancelaria avocatului arhidiecezan.

Cei ce doresc a lua parte la licitație sunt obligați a depune un vadiu de 300 coroane în bani gata sau hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la acel termen se vor lua numai atunci în considerare, dacă se vor face pe lângă acluderea vadiului de mai sus și pe lângă declarația că oferentul cunoaște condițiile de licitare și esarîndare.

Blaj, la 11 Noemvrie 1915.

Dr. Ion Pop,

Ma 2546—1

adv. arhid. subst.

ANUNȚ.

Cumpăr

acți dela „Albina” și „Victoria”

Adresa la administrație. Mo 2544—3

Caut

un tânăr neinsurat

cu calificare notarială pe un timp mai îndelungat, cu salar acomodat și viitor sigur.

Iosif Papp, notar

Biharkaba

Pa 2543—3

u. p. Magyarremete.

ANUNȚ.

Se caută pentru prăvălia mea mixtă

un ucenic,

băiat din familie bună, care posedă și limba maghiară și are cel puțin 2 clase gimnaziale ori reale.

Traian Baicu
comerciant.

Ba 2541—3

Zalatna.

ANUNȚ

Cauț, un post

de economă

la vre'un preot sau domn văduv
fără copii. Adresa la administrație.
(Si 2540-1)

VINURI

vechi și noul de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1913 — 1914

Vin alb — — —	1:10	1:00
Rizling — — —	1:15	1:10
Boșu de Miniș — —	1:60	1:20
Carbenet — — —	1:40	—

Vinuri noi din anul 1915.

Vin alb — — — —	—:80
Rizling — — — —	—:82
Šiller — — — —	—:86

Vinul se expediază cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

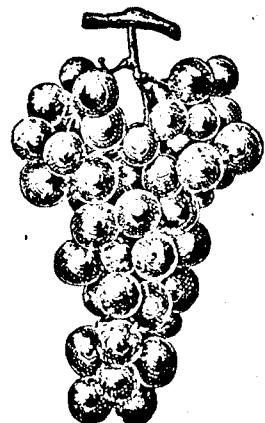
Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez.

No 2512

Petru Benea

prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

Ultoi de viie

soiu american neted și cu rădăcini, diferite soiuri, garantând pentru veritabilitatea lor, furnizează în asortimentul cel mai bogat cunoscuta și încrezută firmă.

„Kisküküllömentí első
szőlőoltvány telep”

Proprietar:

Frieric Caspari

Mediaș, (Medgyes)

comit. Tárna-mare (Nagy Küküllő m.)

Cereți preț curent ilustrat!

Acest preț curent cuprinde toate soiurile de recunoștință scuite din diferite regiuni ale țării. În consecință înaintea de a face comanda ori care proprietar de vie poate cere informații verbale sau în scris dela persoane cunoscute relativ la încrederea de care se bucură numita pepiniară.

In atențiunea
negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de
ciocoladă și zaharicale pen-
tru prețuri de fabrică. :: ::

In depozit: Kugler, Hel-
ler, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,

Piața Andrassy, colțul Salacz utca

Telefon 1059.

Telefon 1059.

(Ca 2270)

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1914.

11 Octomvrie

210 659 815

652 952

254 133 189

138 215 566

11 273 958

11 999 357

16 722 877

4 025 281

6 747 162

1 088 867

990 800

132 034 395

324 277 707

40 970 535

23 037 909

7 088 082

1183 918 452

12 000 000

37 278 470

5 579 162

581 255 042

3 810 594

5 456 084

34 285 949

456 312 102

57 941 049

1183 918 452

ACTIV

153 859 815 } aur (monete) 176 744 904
— } stoc „ (depozitat) 25 220 000
100 000 } metalic „ (lingouri) 260 000
56 700 000 } trate și disponibil consid. ca aur 80 980 132

Argint și diverse monete

Efecte scontate

34 543 900 Impr. pe ef. publice 37 069 700

152 656 200 Impr. pe ef. publ. în ct. crt. 48 509 700

108 671 666 48 884 634 din care nu s'au ridicat lei 25 341 312 23 168 388

Imprum. Statului de 15 milioane fără dobândă (1901)

Imprumul statului în cnt crt pe bonuri de tezaur 3% aur (1914/1915.)

Efectele Capitalului social

Efectele fondului de rezervă

„ amort. imobil. mobil. și mașinilor

Imobile

Mobilier și mașini de imprimerie

Cheltuieli de Administrațiune

Efecte și alte valori în păstrare

Bonuri de tezaur 3% aur în gaj p. Imprum. Statului

Efecte în gaj și în păstrare provizorie

Conturi curente

Conturi de valori

Conturi diverse

PASIV

Capital

Fond de rezervă

Fondul amort. imobil. mobil. și mașinilor

Bilete de bancă în circulațiune

Profit și Pierdere

Dobânzi și beneficii diverse

Conturi curente și recipise la vedere

Efecte și alte valori de restituit

Conturi diverse

Taxa: Scont 6%, Dobânda 7%

1915.

8 Octomvrie 10 Octomvrie

282 423 841 283 205 036

398 362 379 368

207 604 194 208 976 251

50 954 600 50 228 088

11 273 958 11 273 958

269 008 499 269 014 516

10 697 576 10 697 576

16 373 177 16 373 177

3 915 681 3 915 681

6 752 033 6 752 033

1 109 953 1 109 953

1 026 829 1 053 184

138 630 291 139 188 516

300 000 000 300 000 000

173 813 427 176 182 473

15 566 924 15 854 259

21 883 203 21 751 266

49 020 097 49 500 697

1 560 452 645 1 565 476 032

12 000 000 12 000 000

39 877 686 39 877 686

5 959 940 5 959 940

743 278 700 742 348 835

4 902 667 4 902 667

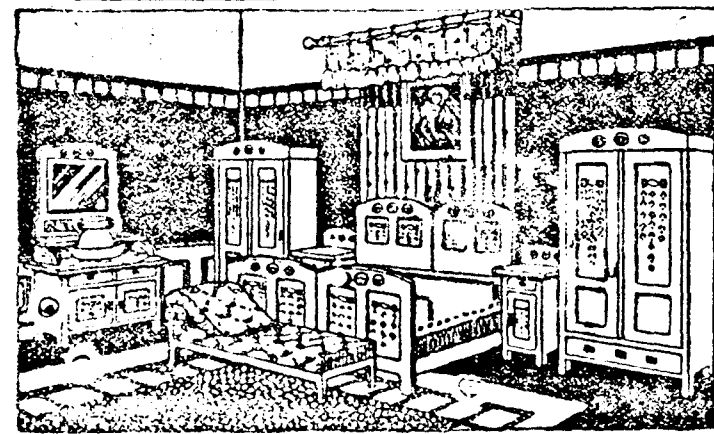
4 378 305 4 708 926

64 681 074 67 338 525

612 443 718 615 370 989

72 930 555 72 968 464

1 560 452 645 1 565 476 032

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VARȘET. strada Kudritzner numărul 44—46.

Cea mai renumita

mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (Versecz).Pregătește mobilele cele mai moderne
și luxoase cu prețuri foarte moderate.Mare depozit de pianе excelente, co-
voare, perdele, țesături foarte fine și
mașini de cusut. — (Sa 113)

No 182

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1890.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-
Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de non a clopotelor stricte, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușurință în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o latare fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, care sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri e. f. gura S și au un ton mai intensiv mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu eribrarea mai voluminoasă decât cel de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un clopot de 4:1 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. —

Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

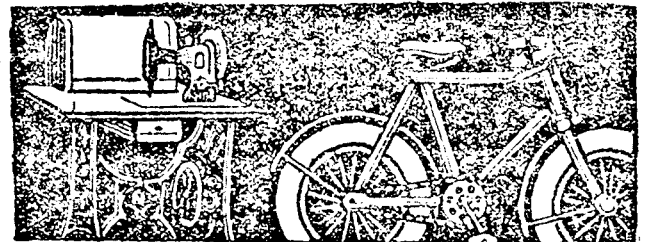
RENUMITELE**GHETE TURUL****CONDUC
PRETUTINDENI****„TURUL”****FABRICĂ DE GHETE SOC. PE
ACȚII TIMIȘOARA.****C**ea mai mare fabrică de ghete
în monarhie.**130** sucursale proprii.
Anual se fabrică 900 000 perechi.
1200 muncitori și angajați.**Magazin sucursală:
în ARAD.**în Palatul Minorităților
bulev. Andrásy nr. 13.

Societatea de asigurare olandeză societate pe acții.

„Allgemeine Maatschppij van Levens-
verzekeringen Lifrente” în AMSTERDAM.Direcțiunea p. Ungaria se află în palatul propriu al inst. în
Budapesta, Kálvin-tér, Baross-utca 1, Üllői-ut 2—4 sz.
Intrarea prin poarta nr. 4 din bulevardul Üllői.**Cele mai ieftine taxe:**

Suma asigurărilor la sfârșitul anului 1912	peste 406 mil. cor.
Suma rezervelor	„ 120,416.453 cor. 94 fil.
Afară de rezerva replătirilor	„ 986.400 cor. 14 fil.
Plățile de până acum făcute asiguraților	„ 13,153.386 cor. 05 fil.

(E 1758)

Intreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui
LEITNER, Cluj, (Kolozsvár).Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).
Stabiliment: Malom-utca 8.

Va 2071

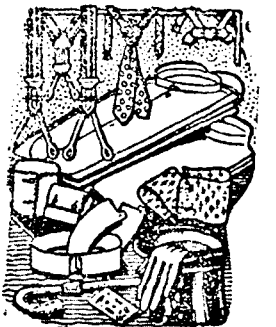
Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de
mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramofone; prețuri ieftine, exe-
cuție solidă. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 10% rabat.

ATELIER DE CURELARIE, ȘELĂRIE și COFERARIE

ORENDT G. & FEIRI W.ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cisnădiei 45. SIBIU, Heltauer-gasse 45.Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit
vânat, sport și volaj, poclăzit și procovături, port-
monee și bretele solide și alte articole de ga-
lanterie pe lângă prețurile cele mai moderate.
CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CU-
SUT ȘI LEGAT SKY (vârzobi), permanent în
depozit. Toate articolele din branșele numite și
reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste
de prețuri la cerere se trimite franco. (O-9Comandele prin poștă se efep-
tuesc prompt și conștientios.**Unde**se pot cumpăra
cele mai bune și
mai elegante**PLOIERE?****Unde** se pot afla noutățile
cele mai moderne — **En-tout-cas**
și ploiere pentru dame și bărbați în execuție perfectă și
estetică, de calitatea cea mai bună și cele mai moderne**albituri pentru bărbați**

în execuție recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate;
GULERE și MANGETE
albe și colorate; BATISTE de buzunar;
BRATELE; CRAVATE pentru gulere
simple și duble; CĂMEȘI din păr de
camilă; CIORAPI și alți articlii de modă
p. bărbați în sortiment bogat și cu pre-
țurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela**GUSTAV SCHMIDT**

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.

SZLANNÁR ÉS RÓTHintreprindere de pictură de sticlă,
altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă,
biserici, altare, icoane și fresco, totfelul de
lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de
sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane.
Auritori și pictarea tablourilor staționare.